УДК 336.14:352](100)
ББК 65.9(0)261+67.401(Укр)
Т21

Тарнай В.А., Карелін С.І., Корнилюк С.В.,
Кращі практики бюджетної прозорості та підзвітності органів місцевого самоврядування/За редакцією В.А.Тарная - К.: Центр політичних студій та аналітики, 2015, 64с.

ISBN 978-617-7031-39-9

У книзі представлені кращі практики прозорості та підзвітності органів місцевого самоврядування, а саме: проаналізовані стратегії розвитку, програми соціального та економічного розвитку, звіти про виконання бюджетів і пояснювальні записки до них міст-обласних центрів України. Усі опрацьовані документи доступні для завантаження на сайті "Відкритий бюджет" http://openbudget.in.ua/public/documents

Посібник випускається українською мовою в друкованому та електронному варіантах. Електронну версію видання представлено на сайті Центру політичних студій та аналітики http://www.cpsa.org.ua/vydannya. У друкованому вигляді видання розповсюджується безкоштовно. Дозволяється поширювати тексти з посібника з посиланням на джерело.

Видання має практичний характер і буде корисним для службовців, журналістів, представників громадських організацій, а також всіх, хто цікавиться інформацією про використання публічних коштів.

Публікацію підготовлено в рамках проекту «Демократизація, права людини і розвиток громадянського суспільства», який виконується Програмою розвитку ООН в Україні та фінансується Міністерством закордонних справ Данії протягом 2013-2016рр.

Погляди та висновки, висловлені у цій публікації, належать авторам та упорядникам цього видання і не обов'язково відображають погляди Міністерства закордонних справ Данії, Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй чи інших агенцій ООН.

ISBN 978-617-7031-39-9

© Тарнай В.А., Карелін С.І., Корнилюк С.В.,2015
© Центр політичних студій та аналітики,2015

Перелік скорочень

КЕК – код економічної класифікації

КМДА – Київська міська державна адміністрація

КТКВК – код тимчасової класифікації видатків та кредитування

КФК – код функціональної класифікації

ОМС – органи місцевого самоврядування

ПСЕР – програма соціально-економічного розвитку

Зміст

Вступне слово.....5

I Законодавчі засади прозорості та підзвітності в бюджетній сфері.....7

II Стратегії розвитку міст.....9

III Програми соціального та економічного розвитку міст.....24

IV Звіти про виконання бюджетів міст.....40

V Пояснювальні записки до звітів про виконання бюджетів міст.....47

Додатки.....62

Вступне слово

Одним із наслідків Революції Гідності став ріст соціальної активності у боротьбі з корупцією в Україні. Суспільство вимагає від влади дати відповідь на питання яким чином використовуються кошти, сплачені українськими платниками податків? Що саме, за скільки та у кого придбано? Чи досягнуто виконання цілей, обіцяних виборцям? Найбільш гострими всі ці питання стають на місцевому рівні, де громада тісно відчуває зв'язок між обраними органами місцевого самоврядування та ефективністю використання коштів місцевого бюджету.

Прозорість та підзвітність з одного боку є запобіжниками виникнення корупції, а з іншого дозволяють ефективніше виявляти корупційні ризики. Прозорість - це інформаційна відкритість процедур, процесів та документів, що відображають плановий і фактичний стан виконання задекларованих задач. Підзвітність у свою чергу передбачає звітування платникам податків про плани, методи й вартість вирішення соціальних та економічних проблем. Законодавчі засади прозорості та підзвітності в бюджетній сфері представлені у розділі I посібника

Проект "Підвищення поінформованості громадськості про місцеві бюджети в Україні", який за підтримки Програми розвитку ООН в Україні реалізовує Центр політичних студій та аналітики, покликаний сприяти впровадженню кращих практик бюджетної прозорості та підзвітності в органах місцевого самоврядування та підвищенню довіри населення до органів влади.

У рамках проекту протягом лютого – вересня 2015 року було проведено моніторинг близько 60 офіційних вебсайтів органів місцевого самоврядування, розіслано більше 60 запитів, зібрано, систематизовано та проаналізовано більше 500 бюджетних планово-фінансових документів за 2012-2015 роки, а саме стратегій розвитку та звітів про їх виконання, планів соціально-економічного розвитку та звітів про їх виконання, звітів про виконання бюджетів і пояснювальних записок до них з усіх областей та міст-обласних центрів України. Окрім цього, успішно проадвокатовано створення і наповнення розділів "Про бюджет" на сайтах міських рад тих міст-обласних центрів, де такої інформації не було станом на січень 2015 року.

У цьому посібнику представлені кращі практики, які були виділені при порівнянні між собою зібраних стратегій розвитку (розділ II), програм соціально економічного розвитку (розділ III), звітів про виконання бюджету (розділ IV) і пояснювальних записок до них (розділ V) міст-обласних центрів.

Усі документи, отримані від органів місцевого самоврядування в рамках проекту, систематизовані та доступні для вільного завантаження на сайті "Відкритий бюджет" www.openbudget.in.ua/public/documents

Висловлюємо щиру подяку Програмі розвитку ООН в Україні за підтримку проекту. Дякуємо колегам із Центру політичних студій та аналітики, всім іншим експертам і друзям, рекомендації яких були використані при підготовці посібника, а також стажерам і волонтерам, які допомогали у зборі та систематизації документів.

Сподіваємося, це видання стане в нагоді фахівцям органів державного управління та місцевого самоврядування і допоможе підвищити рівень бюджетної підзвітності та прозорості в нашій державі.

Володимир Тарнай

Сергій Корнилюк

Сергій Карелін

Розділ I

Законодавчі засади прозорості та підзвітності в бюджетній сфері

Зобов'язання органів державної влади щодо прозорості та підзвітності викладені в багатьох нормативно-правових документах. Зокрема, у статті 3 **Конституції України** зазначено, що "Держава відповідає перед людиною за свою діяльність", тобто є підзвітною перед громадянином. **Закон України "Про інформацію"** уточнює, що одним із основних напрямків державної інформаційної політики є забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень.

Стаття 17 **Закону України "Про місцеве самоврядування"** розширює поняття прозорості та підзвітності на мережу установ та організацій, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад. Згідно з п. 1 статті 75 цього ж Закону: "Органи та посадові особи місцевого самоврядування є підзвітними, підконтрольними і відповідальними перед територіальними громадами. Вони періодично, але не менш як два рази на рік, інформують населення про виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку, місцевого бюджету, з інших питань місцевого значення, звітують перед територіальними громадами про свою діяльність."

Бюджетний кодекс України визначає принципи публічності та прозорості як такі, на яких ґрунтується бюджетна система України: "Принцип публічності та прозорості - інформування громадськості з питань складання, розгляду, затвердження, виконання державного бюджету та місцевих бюджетів, а також контролю за виконанням державного бюджету та місцевих бюджетів."

Згідно з п. 5 статті 6 **Закону України "Про доступ до публічної інформації"** "Не може бути обмежено доступ до інформації про розпорядження бюджетними коштами, володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном, у тому числі до копій відповідних документів, умови отримання цих коштів чи майна, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримали ці кошти або майно". Також стаття 15 цього Закону зобов'язує оприлюднювати завдання, напрями діяльності та фінансові ресурси розпорядників інформації.

План дій із впровадження Ініціативи "Партнерство "Відкритий Уряд" у 2014-2015 роках, затверджений **Постановою Кабінету Міністрів України № 1176-р від 26 листопада 2014р.** вимагає невідкладного впровадження принципів відкритого урядування, відповідальності органів державної влади перед суспільством, підзвітності та підконтрольності громадянам. Пункт 22 заходів з реалізації плану дій із впровадження "Відкритий Уряд" передбачає партнерське впровадження пілотних ініціатив, які пов'язані з наданням інформації про бюджет у відкритій та доступній формі, на національному, обласному та місцевому рівнях.

Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні, затверджена **Указом Президента України від 24 березня 2012 року № 212/2012**, в другому розділі відзначає пріоритетом сприяння встановлення максимальної відкритості, прозорості та підзвітності суспільству органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування і необхідність орієнтації на кращі європейські практики в цьому питанні.

Постанова Кабінету Міністрів України № 996 від 3 листопада 2010 року містить положення про необхідність проведення в обов'язковому порядку публічного обговорення проектів нормативно-правових актів, які стосуються використання бюджетних коштів, зокрема звітів головних розпорядників бюджетних коштів за попередній рік (п.12). Також ця постанова містить норми про проведення консультацій із громадськістю та надання можливості вільного доступу до інформації про діяльність органів виконавчої влади (п.2).

Пункт 6 **Закону України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки"** вимагає підвищити ефективність та прозорість державних закупівель, передбачивши інтенсифікацію впровадження системи електронних закупівель, впровадити заходи щодо створення галузевих вертикальних інтернет-порталів.

Пункт 9 **Постанови Кабінету Міністрів України "Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади" №3 від 4 січня 2002 року** зобов'язує органи місцевого самоврядування публікувати на власних веб сайтах інформацію про виконання бюджету, відомості про сплату місцевих податків і зборів та інформацію про розрахунки юридичних і фізичних осіб з бюджетом відповідного рівня.

Одним з пунктів **передвиборчої програми Президента Петра Порошенка** є необхідність створення механізмів громадського контролю за органами влади. Елементом такого контролю Президент вважає можливість громадянам отримати вичерпну інформацію про рішення державних органів та органів місцевого самоврядування, про кадрову політику, діяльність, статки, доходи та витрати чиновників.

Коаліційна угода "Європейська Україна" передбачає впровадження низки ініціатив, спрямованих на підвищення прозорості та підзвітності органів державної влади, зокрема:

- Пункт 2.6.5 передбачає законодавче врегулювання питання проведення аудиту місцевих бюджетів та їх прозорої звітності.
- Пункт 2.6.10 визначає необхідність впровадження інформаційно-аналітичної системи "Прозорий бюджет" з метою забезпечення доступу до інформації про державні фінанси.
- Пункт 2.6.14 констатує необхідність посилення вимог щодо підзвітності та підконтрольності органів і посадових осіб місцевого самоврядування територіальній громаді, відкритості, прозорості та доступності інформації про бюджет для громадськості.

Стратегії розвитку міст

"Міст уже запланований, тепер плануємо річку"
Х. Ягодзинський

Стратегічне планування як інструмент системи управління містом дає можливість органам місцевого самоврядування визначити чіткі пріоритети та приймати обґрунтовані короткострокові й середньострокові рішення з урахуванням стратегічних цілей розвитку населеного пункту. Робота над стратегічним плануванням сприяє налагодженню партнерських відносин для консолідації зусиль задля сталого розвитку міста між територіальною громадою, органами місцевого самоврядування, бізнесом та громадськими організаціями. Якісно розроблена стратегія створює позитивний імідж міста, формує у мешканців та інвесторів почуття передбачуваності, є інструментом залучення додаткових ресурсів для його розвитку.

До обговорення та затвердження ключових напрямів стратегічного розвитку потрібно залучати депутатів міської ради, керівників управлінь, представників громадських організацій, місцевого бізнесу, засобів масової інформації, експертів, консультантів. Активна і зацікавлена громадськість повинна мати доступ до інформації про стратегічний розвиток та до інструментів впливу на формування стратегії. Важливо також залучати представників політичної опозиції, адже стратегія розвитку розрахована не на одну каденцію, а на довгострокову перспективу. Робоча група повинна розробити стратегію розвитку регіону з урахуванням його конкурентних переваг та особливостей, а не стратегію певної політичної групи.

За останнє десятиліття в Україні розроблено декілька стратегій національного рівня, а також стратегії розвитку переважної більшості областей. Перші плани розвитку міст в Україні були створені ще в 1994-1995 рр. (Львів, Тернопіль, Харків). В окремих містах впродовж останнього десятиліття розроблено декілька послідовних стратегічних документів. Наприклад, у Львові лише з 2005 по 2008 рр. було розроблено 7 комплексних стратегій (рис.2.1).

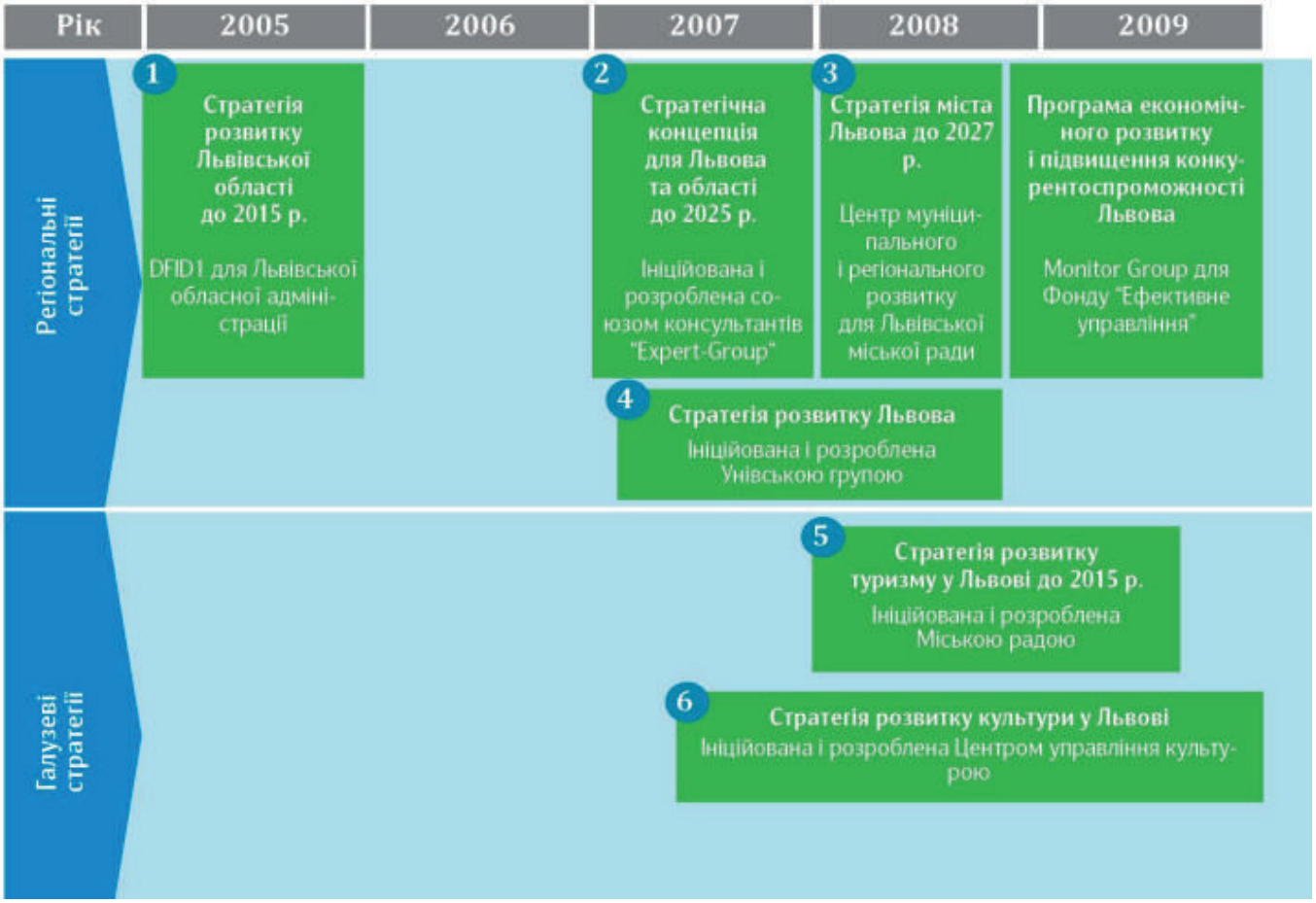

Рис. 2.1 Комплексні стратегії розвитку Львова, розроблені протягом 2005-2008 рр.

Унаслідок відсутності чітких законодавчих вимог до стратегічного планування розвитку міст різні форми стратегічних планів стихійно розробляються та використовуються переважно у великих населених пунктах, частині обласних центрів і досить рідко районними центрами.

Більшість стратегічних планів розвитку міст в Україні створено за методичної та фінансової підтримки іноземних донорів і консультантів. Наприклад, Стратегія розвитку Києва до 2025 року створена консорціумом розробників, до якого увійшли Київська міська державна адміністрація, Фонд "Ефективне управління", Консалтингова компанія The Boston Consulting Group, Світовий банк, "Альянс міст" та інші міжнародні й українські організації й експертні інститути.

Якість розробки документів суттєво різниться. В більшості міст стратегічне планування є формальним і не стало сильною стороною органів місцевого самоврядування. Стратегії розвитку мають переважно декларативний характер і після затвердження міською радою не виконуються.

Нормативно-правова база

- Історично склалося що закон про стратегічне планування в Україні відсутній. Було декілька спроб ухвалити відповідні рішення в 2009, 2011 та 2015 роках, проте вони не увінчалися успіхом. Як результат створення стратегій регламентують більше десяти законів та підзаконних актів:
- Закон України "Про засади державної регіональної політики" від 5 лютого 2015 року;
- Закон України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України" від 23 березня 2000 р.;
- Закон України "Про стимулювання розвитку регіонів" від 8 вересня 2005 р.;
- Закон України "Про державні цільові програми" від 18 березня 2004 р.;
- Закон України "Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих міст" від 10 червня 2012 р.;
- Указ Президента України "Про Концепцію державної регіональної політики" від 25 травня 2001 р.;
- Указ Президента України "Про Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020" від 12 січня 2015 р.;
- Указ Президента України "Про Стратегію економічного та соціального розвитку України "Шляхом європейської інтеграції" на 2004–2015 роки" від 28 квітня 2004 р.;
- Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року" від 21 липня 2006 р.;
- Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку розроблення, проведення моніторингу та оцінки реалізації регіональних стратегій розвитку" від 16 грудня 2011 р.;
- Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку здійснення моніторингу показників розвитку регіонів, районів, міст республіканського в Автономній Республіці Крим і обласного значення для визнання територій депресивними" від 2 березня 2010 р.;
- Постанова Кабінету Міністрів України "Про утворення Ради з питань регіонального розвитку та місцевого самоврядування" від 2 квітня 2009 р.;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Концепції вдосконалення системи прогнозних і програмних документів з питань соціально-економічного розвитку України" від 4 жовтня 2006 р.;
- Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування регіональних стратегій розвитку" та інші.

Загальний огляд діючих стратегій міст

В рамках дослідження ми зібрали та порівняли між собою для визначення елементів кращих практик всі затверджені стратегії і стратегічні плани розвитку міст обласних центрів України, які діяли на момент

підготовки посібника (вересень 2015 року). Документи отримані через офіційні запити та шляхом моніторингу офіційних сайтів міськрад.

Ознаками якісної Стратегії розвитку міста є наявність в ній чітко сформульованих і узгоджених між собою місії, бачення, системи стратегічних та операційних цілей, завдань та заходів, а також конкретних вимірюваних індикаторів виконання, строків реалізації та відповідальних осіб. Згідно з цим критерієм ми умовно розділили міста-обласні центри на три групи: міста з комплексними стратегіями, міста з неповними/формальними стратегіями й міста без стратегій (рис.2.2).

До першої групи ("Стратегія повноцінна та комплексна") увійшли Стратегія розвитку "Вінниця - 2020", Стратегічний план розвитку міста Дніпропетровська до 2020 року, Стратегічний план розвитку міста Житомир на 2008-2017 роки, Стратегія розвитку міста Києва до 2025 року, Комплексна стратегія розвитку Львова на 2012-2025 роки, Стратегія економічного і соціального розвитку Одеси до 2022 року, Стратегія розвитку міста Чернігів на 2007-2015 роки.

Рис. 2.2 Аналіз стратегій розвитку міст-обласних центрів України

У другу групу ("Стратегія неповна або містить значні прорахунки") ми віднесли стратегії, у яких визначені стратегічне бачення та місія міста, прописані цілі та завдання, проте не визначений набір індикаторів, відповідальних за виконання та часові рамки, за допомогою яких можна було б контролювати досягнення поставлених цілей.

До другої групи ввійшли Стратегічний план підвищення конкурентоспроможності та економічного розвитку м. Івано-Франківськ на 2011-2015 роки, Стратегічний план економічного розвитку м. Полтави, Стратегічний план економічного розвитку м. Рівне, Стратегічний план економічного розвитку м. Суми, Стратегія розвитку м. Тернопіль до 2025 року, Стратегія розвитку м. Ужгород до 2015 року, Стратегічний план економічного розвитку м. Херсона, Стратегічний план економічного розвитку м. Хмельницького, Стратегічний план розвитку міста Чернівців на 2012-2016 роки

Більшість документів другої групи об'єднує те, що вони розроблені за єдиною методологією (рис. 2.3) за підтримки USAID. Шаблон стратегії накладений на відповідні міста, тому документи містять багато ідентичних компонентів та спільних недоліків (невизначеність горизонту планування, шаблонність та розфокусованість стратегічних цілей, розмитість формулювань операційних цілей і завдань, відсутність або недостатня пропрацьованість індикаторів успішності та плану моніторингу виконання, відсутність оцінки декількох сценаріїв розвитку й необхідних ресурсів для виконання стратегії.

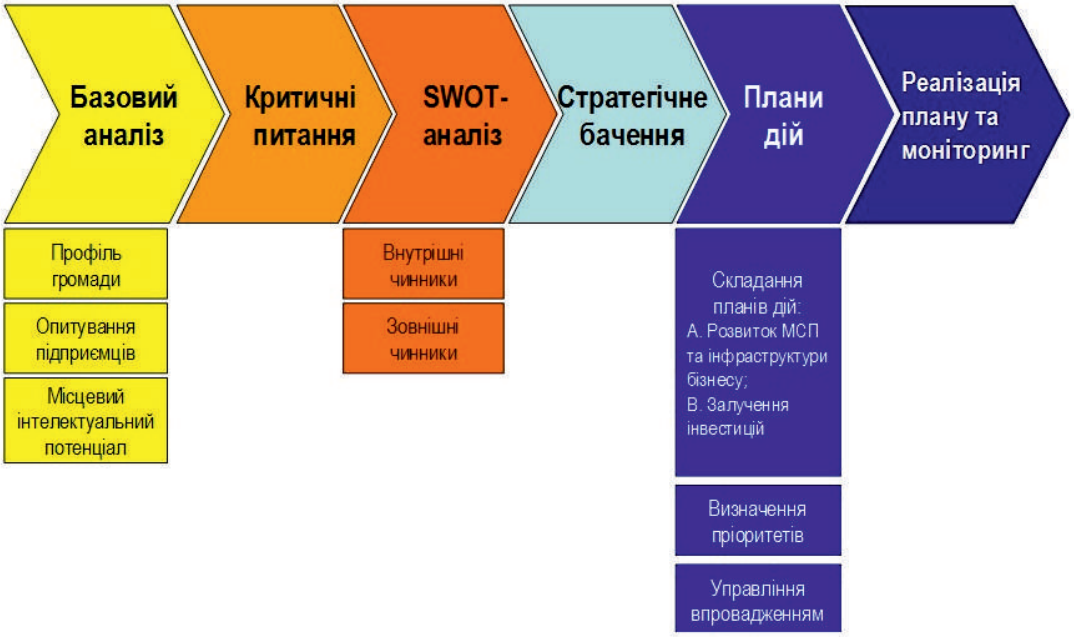

Рис. 2.3 Блок–схема процесу стратегічного планування за підтримки USAID

У третю групу віднесені міста, в яких станом на момент підготовки посібника (вересень 2015р.) стратегії розвитку не затверджені (Кіровоград, Миколаїв, Запоріжжя, Луцьк, Черкаси, Харків).

Причини цього були різні. Проект Стратегії економічного та соціального розвитку міста Кіровограда до 2020 року не знайшов підтримки депутатів Кіровоградської міської ради (рис. 2.4).

На Ваш запит на отримання публічної інформації від 20 квітня 2015 року направляємо електронну версію документів, що додаються.

Також повідомляємо, що проект Стратегії економічного і соціального розвитку міста Кіровограда до 2020 року не знайшов підтримку депутатів Кіровоградської міської ради.

Додатки:

1. Програма економічного і соціального розвитку міста Кіровограда на 2012 рік та основних напрямів розвитку на 2013 і 2014 роки на 43 сторінках;

2. Рішення виконавчого комітету Кіровоградської міської ради від 18 квітня 2013 року № 225 "Про виконання Програми економічного і соціального розвитку міста Кіровограда на 2012 рік" на 9 сторінках;

Рис. 2.4 Витяг з відповіді Кіровоградської міської ради на запит про наявність стратегії розвитку міста

У Миколаєві та Запоріжжі планування обмежуються створенням середньострокових програм соціально-економічного розвитку (Середньострокова програма економічного і соціального розвитку м. Запоріжжя на 2015-2019 роки, Програма економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2015-2018 роки).

Стратегія розвитку м. Луцька до 2020 року опублікована на сайті Луцької міської ради для обговорення як Концепція, проте станом на вересень 2015 року ще не була затверджена.

Горизонт планування

Оскільки законодавством України не передбачено чітких вимог до довгострокових стратегій міст, їх строки реалізації різняться від 4 років (Івано-Франківськ, Чернівці) до 14 років (Київ). Зведену інформацію про терміни дії Стратегій, які включені в аналіз, див. у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1. Перелік діючих стратегічних планів міст обласних центрів України

Місто	Назва Стратегічного плану	Рік затвердження стратегії	Рік завершення реалізації стратегії	Горизонт планування
Вінниця	Стратегія розвитку "Вінниця - 2020"	2013	2020	7
Дніпропетровськ	Стратегічний план розвитку міста Дніпропетровська до 2020 року	2011	2020	9
Донецьк	- *	-	-	-
Житомир	Стратегічний план розвитку міста Житомир на 2008-2017 роки	2008	2017	9
Запоріжжя	-**	-	-	-
Івано-Франківськ	Стратегічний план підвищення конкурентоспроможності та економічного розвитку міста Івано-Франківська на 2011-2015 роки	2011	2015	4
Київ	Стратегія розвитку міста Києва до 2025 року	2011	2025	14
Кіровоград	- **	-	-	-
Луганськ	- *	-	-	-
Луцьк	- **	-	-	-
Львів	Комплексна стратегія розвитку Львова 2012-2025 рр.	2012	2025	13
Миколаїв	- **	-	-	-
Одеса	Стратегія економічного і соціального розвитку Одеса 2022	2012	2022	10
Полтава	Стратегічний план економічного розвитку м. Полтава	2008	Безстроковий	
Рівне	Стратегічний план економічного розвитку м. Рівне	2006	Безстроковий	
Севастополь	- *	-	-	-
Сімферополь	- *	-	-	-
Суми	Стратегічний план економічного розвитку м. Суми	2007	Безстроковий	
Тернопіль	Стратегія розвитку міста Тернопіль до 2025 року	2013	2025	12
Ужгород	Стратегія розвитку міста Ужгород до 2015 року	2008	2015	7
Харків	- **	-		
Херсон	Стратегічний план економічного розвитку міста Херсона	2009	Безстроковий	
Хмельницький	Стратегічний план економічного розвитку м. Хмельницького	2008	Безстроковий	
Черкаси	- **	-	-	-
Чернівці	Стратегічний план розвитку міста Чернівців на 2012-2016 роки	2012	2016	4
Чернігів	Стратегія розвитку міста Чернігів на 2007-2015 роки	2007	2015	8

Примітки: * Місто тимчасово окуповане Російською Федерацією ** Місто не має затвердженої довгострокової стратегії

Враховуючи швидкість змін та силу зовнішніх впливів в Україні за останні декілька років, реалістичність виконання стратегічних планів зі строком виконання більше ніж 5 років виглядає доволі утопічно. З іншого боку в стратегічних планах Полтави, Рівного, Сум, Херсону та Хмельницького строки реалізації взагалі не вказані, що робить неможливим ефективний контроль над темпами виконання та визначення показників досягнення результату.

Стратегічний аналіз стартових умов та перспектив розвитку міста

Для коректного формулювання стратегічних цілей необхідно виконати ґрунтовний аналіз вихідних передумов соціально-економічного розвитку міста на розглянуту перспективу. У більшості Стратегій основними джерелами інформації для аналізу виступають зібрані статистичні дані, експертна думка розробників та громадські обговорення.

Більш комплексний підхід було використано при формуванні Стратегії Києва (рис. 2.5).

Громадська думка	Міжнародний досвід і тренди	Експертна думка	Аналіз даних
• Опитування громадської думки серед мешканців Києва та передмість (лютий 2011, опитано 1 600 респондентів) • Громадське обговорення стратегії, у т.ч. через портал «Стратегія Києва 2025»	• Досвід розвитку східноєвропейських столиць • Світові тенденції розвитку урбаністичних агломерацій	• Опитування понад 30 експертів і лідерів суспільної думки • Думка більше 100 представників бізнесу, влади, громадських і міжнародних організацій	• Статистичні дані про поточний стан секторів життєдіяльності міста • Порівняльний аналіз щодо групи подібних міст

Рис. 2.5 Джерела інформації, використані при розробці Стратегії Києва до 2025 р.

Інститут міста Львова використав для розробки Стратегії сукупність із текстів 115 раніше розроблених стратегій, програм, концепцій та інших комплексних документів, що охоплюють всі основні сфери життя та розвитку міста (див. рис.2.1).

Оцінка декількох сценаріїв розвитку міста

Аналіз кількох сценаріїв розвитку подій дозволяє навіть за несприятливих умов мати орієнтири для досягнення успіхів у ключових напрямках. Проте в переважній більшості стратегій розділ “Сценарії розвитку” відсутній.

До кращих практик можна віднести підхід використаний в стратегії розвитку Одеси, яка розглядає три сценарії розвитку міста (рис. 2.6). Кожен з них описує вплив на цілі та можливу реалізацію потенціалу Одеси. Також декілька сценаріїв розвитку (інер-ційний та трансформаційний) опрацьовані при розробці Стратегії розвитку Дніпропетровська.

Бачення майбутнього

Можливі сценарії розвитку міста

Досягнення поставлених цілей у вирішенні завдань за пріоритетними напрямками розвитку Одеси можливо різними шляхами. Поєднання зовнішніх і внутрішніх чинників реалізації Стратегії в часовому розрізі робить ймовірним кілька сценаріїв досягнення стратегічної мети розвитку міста Одеси до 2022 року. У теорії стратегічного управління такий підхід прийнято називати сценарним. Традиційно розглядають три головні сценарії розвитку:

а) песимістичний – діє більшість зовнішніх загроз і багато внутрішніх проблем і ці загрози, протиріччя і катаклізми можуть зберегти існуючу ситуацію або навіть погіршити її;

б) реалістичний – зовнішні загрози, які виникають, компенсуються новими структурними змінами, з'являються нові можливості зростання на основі використання традиційних підходів;

в) оптимістичний – прогнозоване зростання відбувається за закладеною моделлю на основі традиційних підходів та активного впровадження інновацій.

Рис. 2.6 Сценарії розвитку міста Одеса

Місія та бачення

Місія — роль, яку надає собі місто в суспільстві, ціль існування міста, опис цінностей, за якими воно живе, дороговказ для досягнення бачення у майбутньому. Місія сприяє однаковому розумінню призначення всіх інших цілей нижчого порядку, та створення засадничих принципів документу для прийняття рішень.

Бачення (візія) — узагальнене формулювання того як реалізовується ідеологія існування міста, яка викладена в Місії (рис. 2.7).

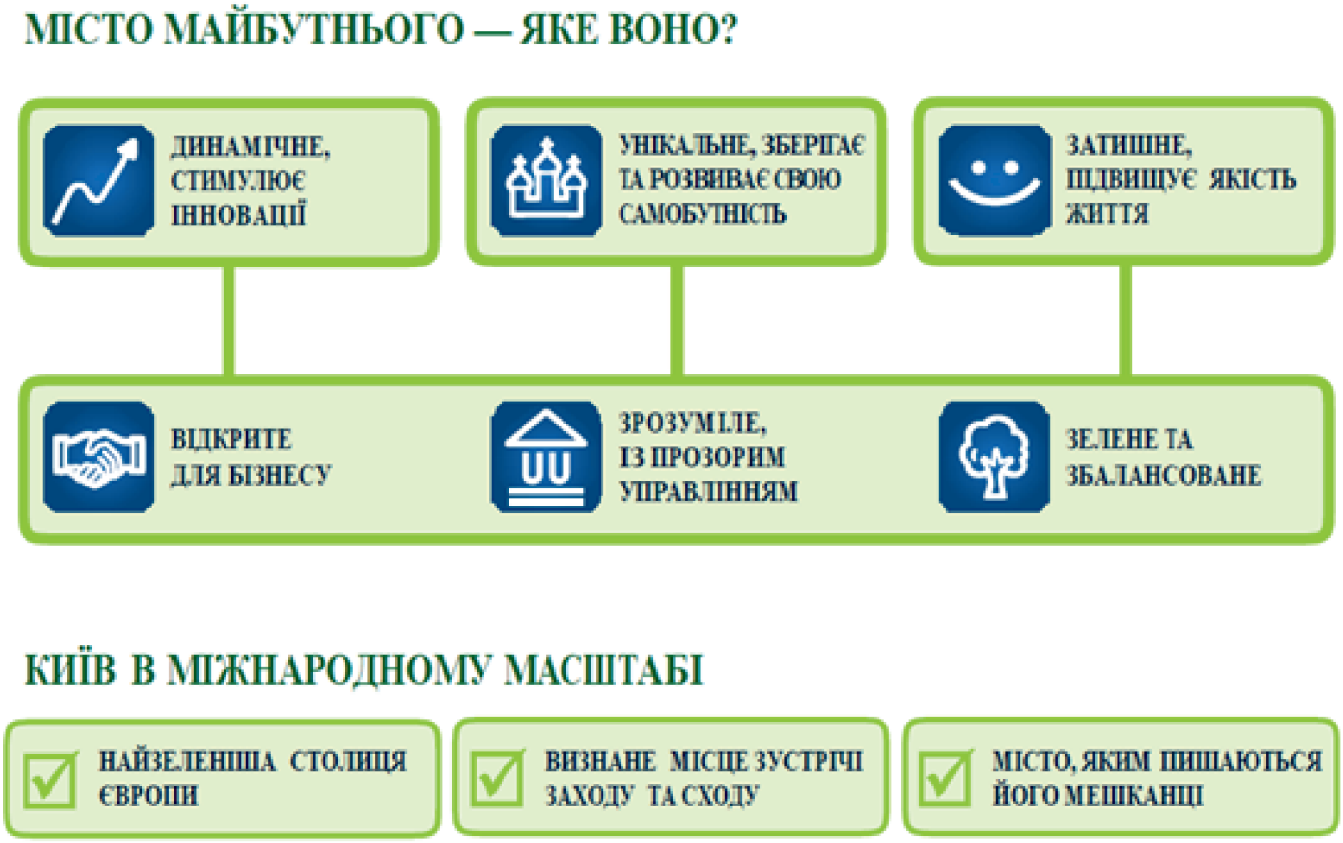

Рис. 2.7 Бачення м. Києва згідно зі Стратегії розвитку до 2025р.

У більшості стратегій розвитку міст-обласних центрів сформульовано і місію і бачення (рис. 2.8). У той же час у стратегіях Рівного, Сум, Херсону, Житомира та деяких інших міст визначено лише бачення без формулювання місії.

Місія міста:

Дніпропетровськ – міжнародний фінансово-діловий центр, українська столиця космічних технологій, транспортно-логістичний та промисловий лідер Придніпров'я, комфортний для життя та ведення бізнесу

Бачення міста:

Дніпропетровськ у майбутньому, це місто

- зі сприятливим бізнес-середовищем, відкрите світові;
- економіки знань, яка забезпечує якісні робочі місця;
- високоефективної конкурентоспроможної промисловості;
- з розвинутим до рівня міжнародних стандартів фінансовим, транспортно-логістичним та інформаційно-комунікаційним секторами економіки;
- екологічно-коректного середовища для громади;
- гармонійної співпраці, на засадах публічно-приватного партнерства, бізнесу і професійної влади, що забезпечують високі стандарти рівня і якості життя.

Рис. 2.8 Місія та бачення м. Дніпропетровськ

Система стратегічних і операційних цілей та завдань

Стратегічне планування передбачає визначення системи чітких стратегічних та операційних цілей (напрямів) та завдань, які взаємопов'язані між собою (рис. 2.9). Неконкретність формулювання та розфокусованість системи цілей породжують низку проблем, наприклад, проблему "часткового фінансування". Програми з виконання цілей стратегії фінансуються на 10-20%, а цільові показники не досягаються. У підсумку, ніхто не притягається до відповідальності.

Визначення стратегічних цілей або напрямків стратегічного плану залежить від багатьох факторів (специфіка та структура громади, географічне розташування, рівень розвитку економіки, тощо). Цілі мають бути взаємоузгоджені із наявним обсягом ресурсного потенціалу. В той же час часто в стратегіях сформульовано "універсальні" цілі, формулювання яких ідентичне з іншими містами.

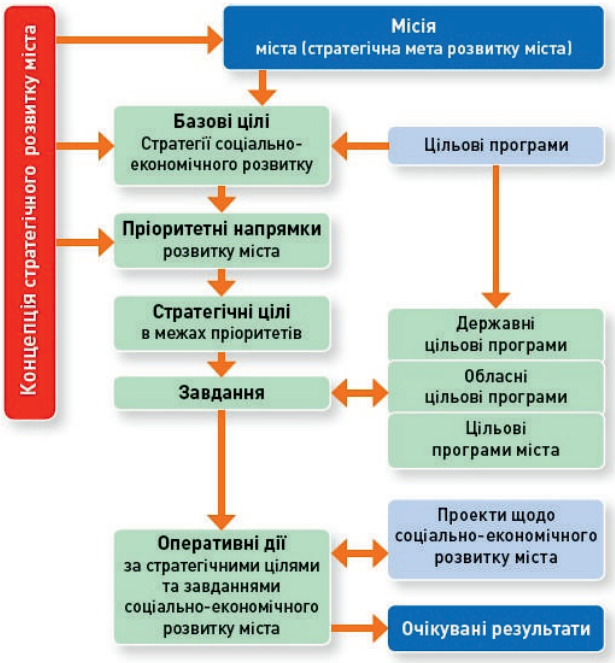

Рис. 2.9 Структурно-логічна схема системи цілей та зв'язку з іншими документами Стратегії економічного та соціального розвитку Одеси до 2022 р.

В окремих містах затверджені стратегії лише декларують певний комплекс пріоритетних стратегічних та операційних цілей і не передбачають опис поетапного плану дій для виконання завдань щодо їх реалізації, регламентації джерел фінансування, строків реалізації та покладання відповідальності на конкретних виконавців. Натомість, автори у формулюваннях операційних цілей та завдань обмежуються загальними зворотами "сприяти", "покращувати", "підтримувати", "заохочувати", "поліпшувати", "поглиблювати", "розширювати","вдосконалити", "зміцнювати", "розвивати" тощо.

Пріоритети розвитку найбільш чітко виокремлені та артикульовані у стратегіях розвитку Києва, Одеси, Вінниці, Львова, Дніпропетровська (рис. 2.10).

Рис. 2.10 Стратегічні напрями розвитку та провідні сектори економіки м. Дніпропетровська

Стратегія Києва визначає дев'ять пріоритетних секторів а також дев'ять найважливіших ініціатив з детальними індикаторами (рис.2.11).

Рис. 2.11 Головні стратегічні ініціативи м. Києва згідно зі Стратегією розвитку до 2025р.

У Стратегії розвитку Львова деталізований опис завдань та заходів не міститься в самому документі, проте чітко зазначено в яких програмних документах можна дізнатися більше інформації. Такий підхід дозволяє зробити Стратегію більш лаконічною та уникнути дублювання інформації між документами. (рис 2.12)

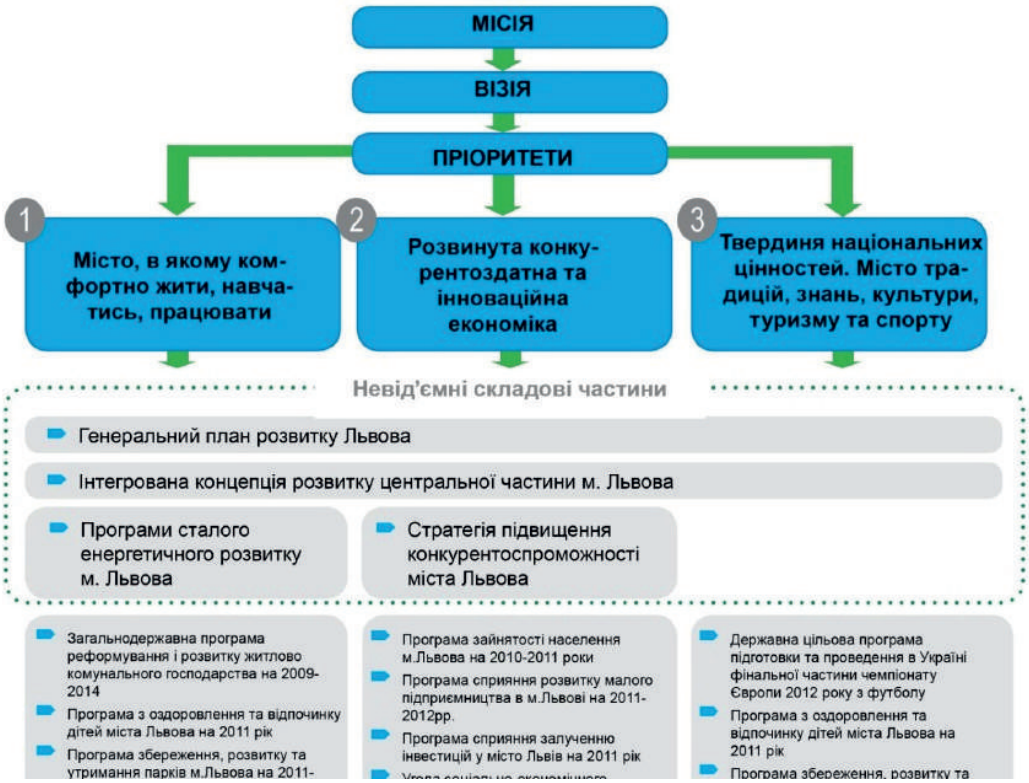

Рис. 2.12 Структура Комплексної стратегії розвитку м. Львова до 2022 р.

Індикатори успішності та система моніторингу

У більшості стратегій задекларовано, що оцінка планується проводитись на щорічній (а часом і щоквартальній) основі. Проте, наприклад, у стратегії розвитку Чернігова моніторинг та оцінка плануються аж на 9ий рік після її затвердження (рис. 2.13)

Рішення Чернігівської міської ради від 21 грудня 2007 року (23 сесія 5 скликання) «Про стратегію розвитку міста Чернігів на 2007-2015 роки» щорічних звітів не передбачає. Здійснення аналізу виконання Стратегії розвитку міста Чернігів на 2007-2015 роки заплановано в рамках розробки Стратегії розвитку міста Чернігів до 2020 року.

Перший заступник міського голови М. М. Миргородський

Рис. 2.13 Витяг з відповіді міської ради Чернігова на запит надати щорічні звіти про виконання Стратегії

У частині міст функцію управління процесами реалізації стратегічних планів виконують струк-турні підрозділи муніципа-літету, в окремих випад-ках – спеціально створе-на організація (рис. 2.14).

Часто такі органи носяті тимчасовий характер, не зрозуміла їх підпоряд кованість та місце в систем існуючої структу-ри органів місцевого самоврядування Виснов-ки, рішення та рекомен-дації цих органів не мають обов'язкової сили. Яі нас-лідок, на сайтах більшості міських рад відсутні звіти про виконання стратегій розвитку за минул роки. Контроль недосяжний через відсутність практики моніторингу виконання цільових показників (див. рис. 2.15).

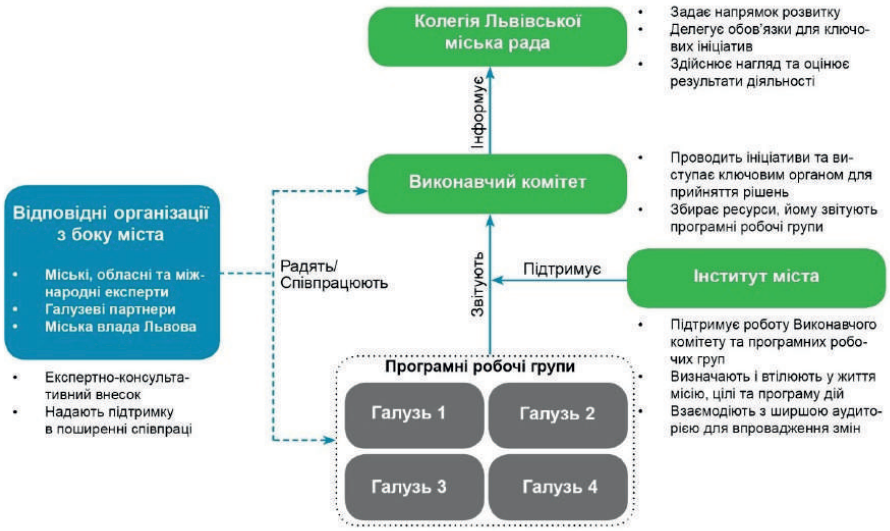

Рис. 2.14 Система управління виконанням Комплексної стратегії м. Львова

Важливою ознакою публічної інформації у розумінні Закону є її попередня фіксація. З цього вбачається, що Закон регулює відносини щодо доступу до інформації, яка вже існує і не вимагає у відповідь на запит створювати певну інформацію шляхом узагальнення, аналітичної обробки даних або створення в інший спосіб.

На підставі вищевикладеного зазначаємо, що інформація про хід виконання Стратегії розвитку міста Суми за 2012-2014 роки не створювалася. Таким чином, надати запитувані документи по першому пункту запиту немає можливості.

Рис. 2.15 Відповідь, отримана на запит надати звіти про хід виконання Стратегії розвитку міста Суми за 2012-2014 роки

Індикатори – цільові показники, мірило за якими визначатиметься успішність реалізації стратегії. Проте, хоча майже кожна стратегія містить розділ "Моніторинг", у частині з них просто зазначено, що моніторинг планується як такий, без зазначення параметрів, що будуть порівнюватися. З іншого боку, у ряді стратегій перелік індикаторів задекларовано, проте не вказано ні замірів на момент затвердження стратегії (base line), ні цільових значень, досягнення яких планується на момент виконання. У результаті не зрозуміло як буде визначатися рівень успішності реалізації стратегії.

Серед кращих практик варто відзначити Стратегію розвитку м. Київ. У ній визначено 2 головних індикатора успішності – збільшення у 2 рази Валового регіонального продукту та поліпшення в 1,8 разів індексу комфорту. Синтетичний індекс комфорту ґрунтується на 21 показнику, які характеризують стан ключових сфер життєдіяльності міста (рис. 2.16).

Таблиця 1. Індекс комфорту життя

Сектор	Поточний стан[1]	Індикатор стану	Поточне значення '09	Майбутнє значення '25
Транспорт		Довжина ліній громадського транспорту на 10 000 осіб	9,6	16,1
		Щільність вулично-магістральної мережі, км/км²	2,1	2,8
		Кількість постраждалих в аваріях, осіб/км	2,3	1,2
ЖКГ		Протяжність електророзподільних мереж, км/1 000 осіб	4,2	9,4
		Щільність електророзподільних мереж, км/км²	13,9	40,0
		Протяжність водогонів, км/1 000 осіб	1,5	3,6
		Щільність водогонів, км/км²	5,0	15,3
		Протяжність каналізаційних мереж, км/1 000 осіб	0,9	3,0
		Щільність каналізаційних мереж, км/км²	3,1	12,8
		Доля втрат води від загального споживання, %	20	5
Охорона здоров'я		Очікувана тривалість життя при народженні, років	72,7	79,8
		Первинна захворюваність, випадків на 1 000 осіб	966,6	777,3
Екологія Освіта		Викиди шкідливих речовин, т/км²/рік	333,0	250,0
		Доля переробки ТБО, %	5	40
Безпека		Співвідношення учнів/учителів	10,0	8,0
		Якість освіти (Newsweek), рейтинговий показник	64,0	78,0
Культура		Кількість злочинів/100 000 осіб	12,8	8,5
		Комплексний рейтинг безпеки EIU	70,0	78,9
		Кількість відвідувань музеїв на мешканця	1,5	2,8
		Кількість відвідувань театрів на мешканця	0,4	1,2
		Кількість галерей[2]/100 000 осіб	1,4	3,2
		Індекс комфорту життя (Київ 2009 = 100)	**100**	**181**

Рис.2.16 Індекс комфорту життя у м. Києві згідно зі Стратегією розвитку до 2025 р.

Також окремі системи цільових індикаторів створено та розраховано для кожного з пріоритетних секторів і ключових ініціатив (рис. 2.17). Величини індикаторів розраховані на момент затвердження Стратегії (baseline) та вказано цільові значення на цільовий та проміжний роки.

Індикатор	Одиниці виміру	Поточне значення[7]	Цільове значення	
			2015	2025
Індекс комфорту				
Довжина ліній громадського транспорту	км/10 000 осіб	9,6	11,6	16,1
Щільність вулично-магістральної мережі[5]	км/км²	2,1	2,35	2,8
Кількість постраждалих в аваріях	осіб/км	2,3	1,8	1,2
Додаткові індикатори				
Розподіл пасажиропотоку за видами транспорту	Доля громадського/ приватного/ альтернативного	52/48/0	51/45/4	50/40/10
Середня швидкість руху наземного громадського та автомобільного транспорту в години пік[6]	км/год	23	30	40
Площа доріг, що потребує ремонту	%	85	67	<15

Рис. 2.17 Індикатори сектора "Транспорт" Стратегії розвитку Києва до 2025 р.

Окрім моніторингу реалізації стратегії через соціально-економічні індикатори у стратегії передбачається проведення моніторингу громадської думки (круглі столи, опитування) (рис. 2.18).

Рис. 2.18 Складові моніторингу реалізації Стратегії розвитку Одеси

Відображення на офіційних сайтах органів місцевого самоврядування

Більшість затверджених діючих стратегій доступні для ознайомлення та завантаження у розділах "Розвиток міста", "Стратегія розвитку", "Міські програми" тощо на сайтах міських рад (рис.21.19, рис. 2.20).

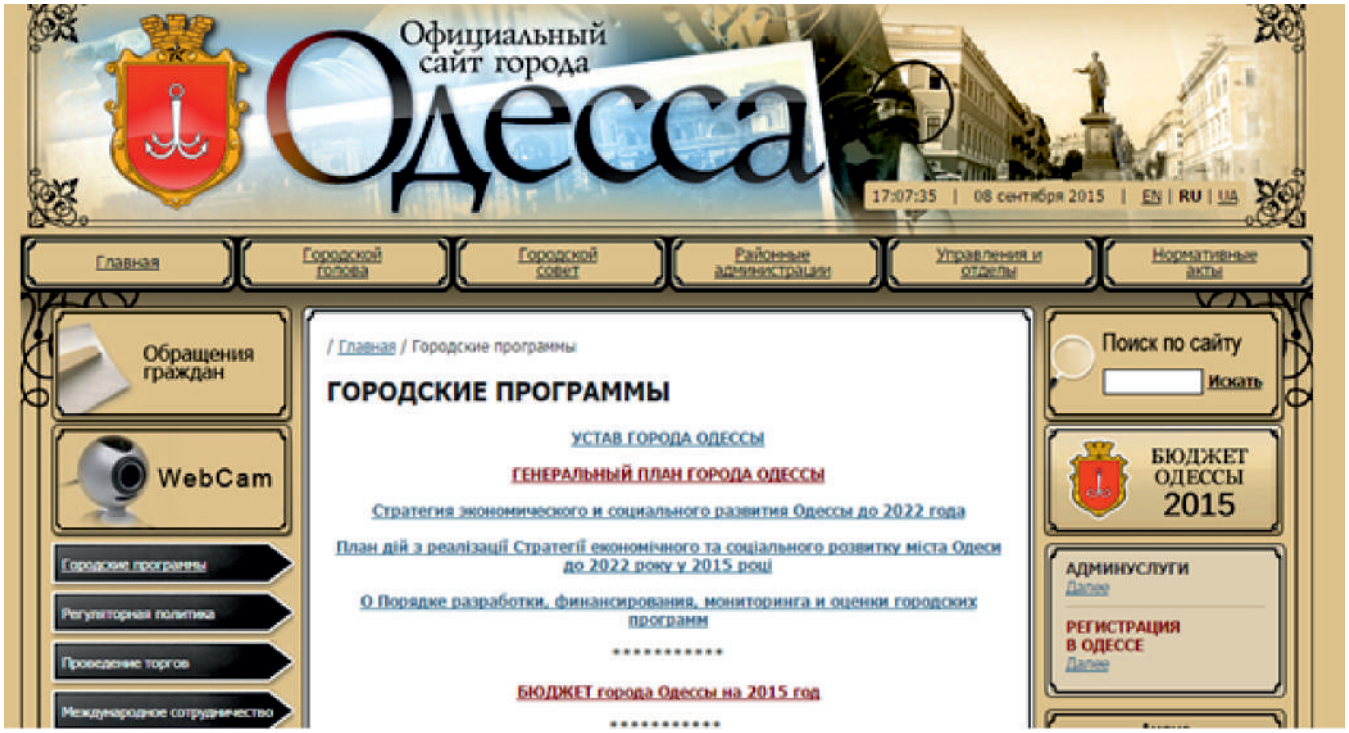

Рис. 2.19 Розміщення Стратегії розвитку Одеси на офіційному сайті міста

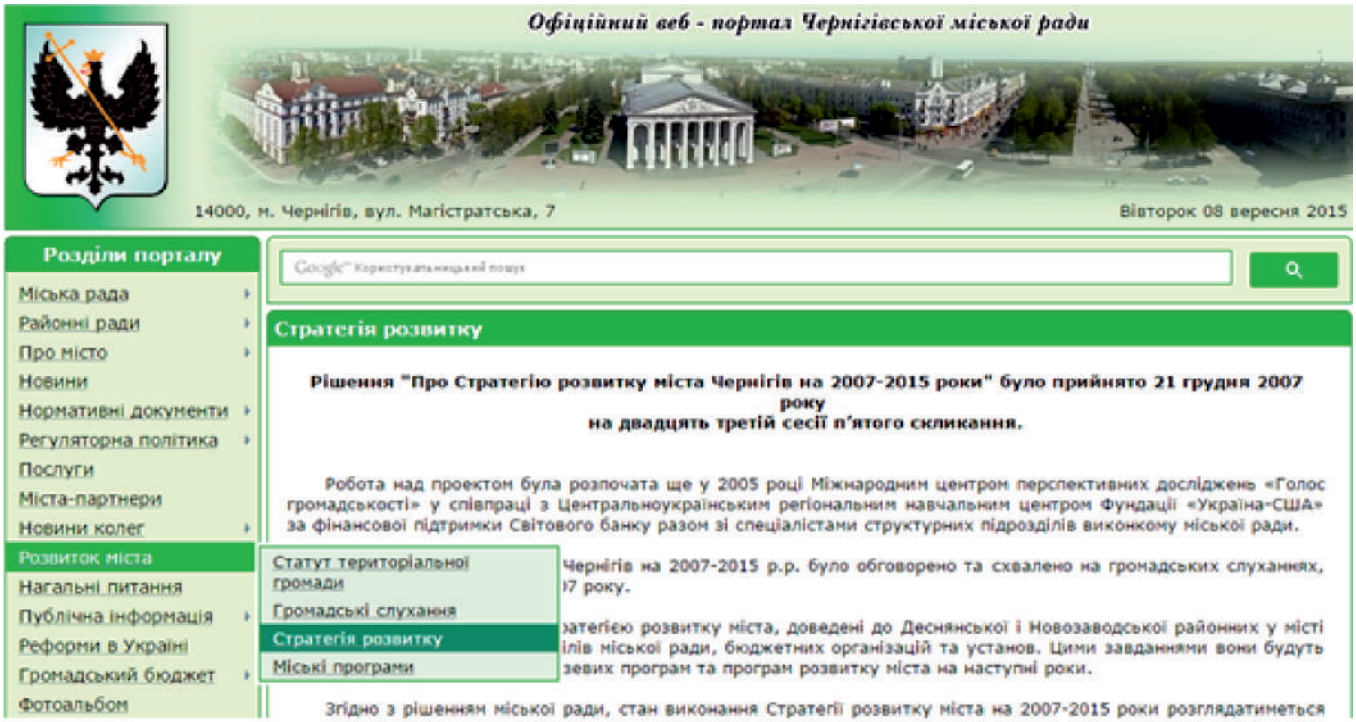

Рис. 2.20. Розміщення Стратегії розвитку Чернігова на сайті міської ради

Як виняток, Стратегічний план економічного розвитку міста Рівне не доступний на сайті міської ради, проте опублікований на сайті управління економіки міста (рис. 2.21).

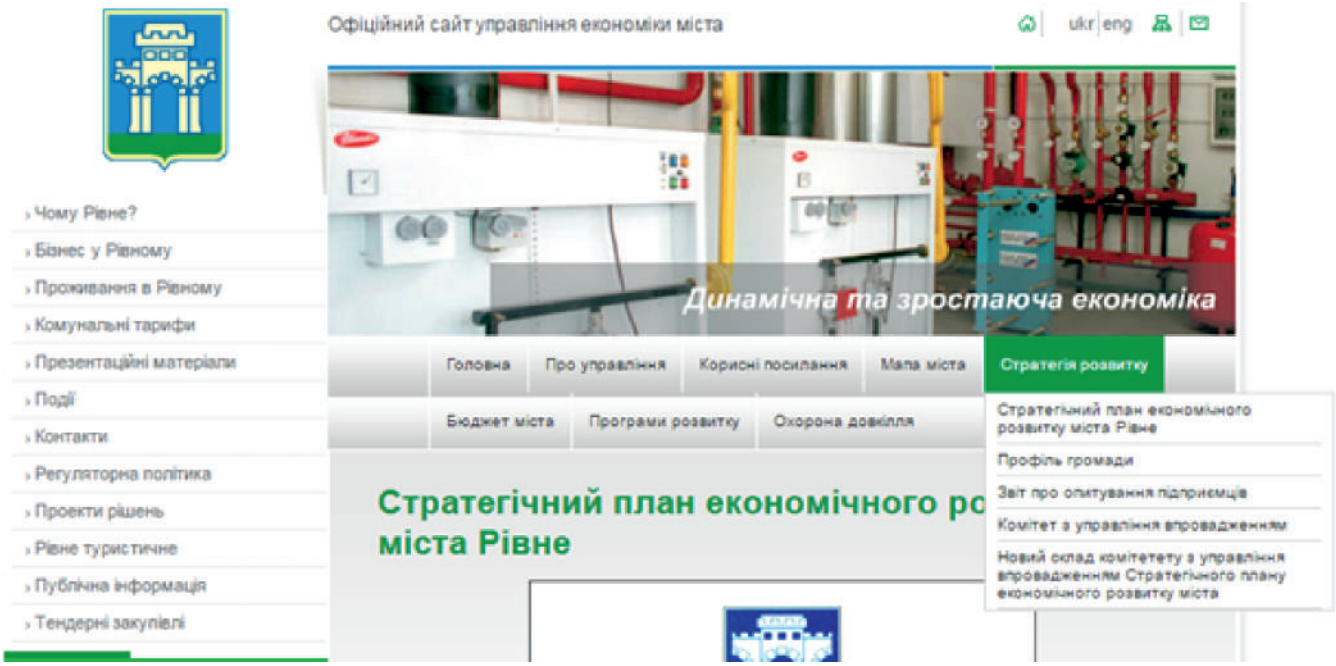

Рис. 2.21 Розміщення Стратегії розвитку Рівного на сайті управління економіки міста

Форма подачі інформації найбільш адаптована для читання пересічним громадянином у Стратегії розвитку Києва (див. рис. 2.22).

Рис. 2.22. Одне з численних графічних рішень Стратегії розвитку Києва 2025

Ще однією гарною особливістю Стратегії Києва є наявність на сторінці вебсайту КМДА, де вона розміщена, заклику надавати зворотній зв'язок: “Ми відкриті до співпраці, тому свої побажання щодо шляхів реалізації ініціатив та завдань, що визначені у Стратегії, можна надіслати електронною поштою за адресою: strategy@kievcity.gov.ua”

На сайті міської ради Одеси можна завантажити Стратегію розвитку міста на вибір однією з трьох мов: українською, російською, англійською. Концепція стратегії розвитку Вінниці також доступна у адаптованому для пересічного читача вигляді українською та англійською.

Рис. 2.23 Концепція стратегії розвитку Вінниця 2020 представлена українською та англійською мовами

Висновки

Аналіз діючих стратегій розвитку міст демонструє відсутність в Україні єдиної методології їх розробки. Документ не є обов'язковим для створення та публікації. У 6 містах стратегії розвитку ще не затверджені. Відсутні затверджені типові методичні рекомендації стосовно їх розробки, моніторингу та оцінки ефективності виконання. Стратегічні плани міст суттєво відрізняються за структурою та якістю розробки. Головним недоліком більшості стратегій є відсутність конкретики: шаблонність та розфокусованість стратегічних цілей, розмитість формулювань операційних цілей і завдань, відсутність або недостатня опрацьованість індикаторів успішності та плану моніторингу виконання, відсутність оцінки кількох сценаріїв розвитку й необхідних ресурсів для виконання стратегії, відсутність зв'язку з іншими документами системи планування, відсутність проведення моніторингу виконання й оцінки ефективності.

До кращих практик стратегічного планування можна віднести Стратегію розвитку “Вінниця – 2020”, Стратегічний план розвитку міста Дніпропетровська до 2020 року, Стратегію розвитку міста Києва до 2025 року, Комплексну стратегію розвитку Львова 2012-2025 рр., Стратегію економічного і соціального розвитку Одеса 2022.

П'яти відсотків стратегії достатньо,
а дев'яносто п'ять — це кропітка щоденна праця
Олег Тіньков

Програми соціального та економічного розвитку

Програма соціально-економічного розвитку (далі у тексті - ПСЕР) – документ, який визначає розвиток міста. Якісно розроблена ПСЕР створює умови для забезпечення сталого розвитку міста, підвищує ефективність використання його внутрішнього потенціалу, допомагає громадянам ідентифікувати пріоритети органів влади та сприяє розв'язанню соціально-економічних проблем.

Якщо Стратегія розвитку визначає яким буде місто в довгостроковій перспективі (5-15 років), то ПСЕР розробляється, зазвичай, на термін від 1 до 3 років. В ідеалі ПСЕР має бути синхронізована зі Стратегією розвитку міста та містити конкретні завдання, які необхідно виконати для досягнення цілей, визначених Стратегією. Проте не у всіх містах обласних центрах України є якісно розроблені Стратегії (рис. 2.1), тому ПСЕР часто чи не єдиний документ, де можна побачити пріоритетні напрями розвитку (рис. 3.1).

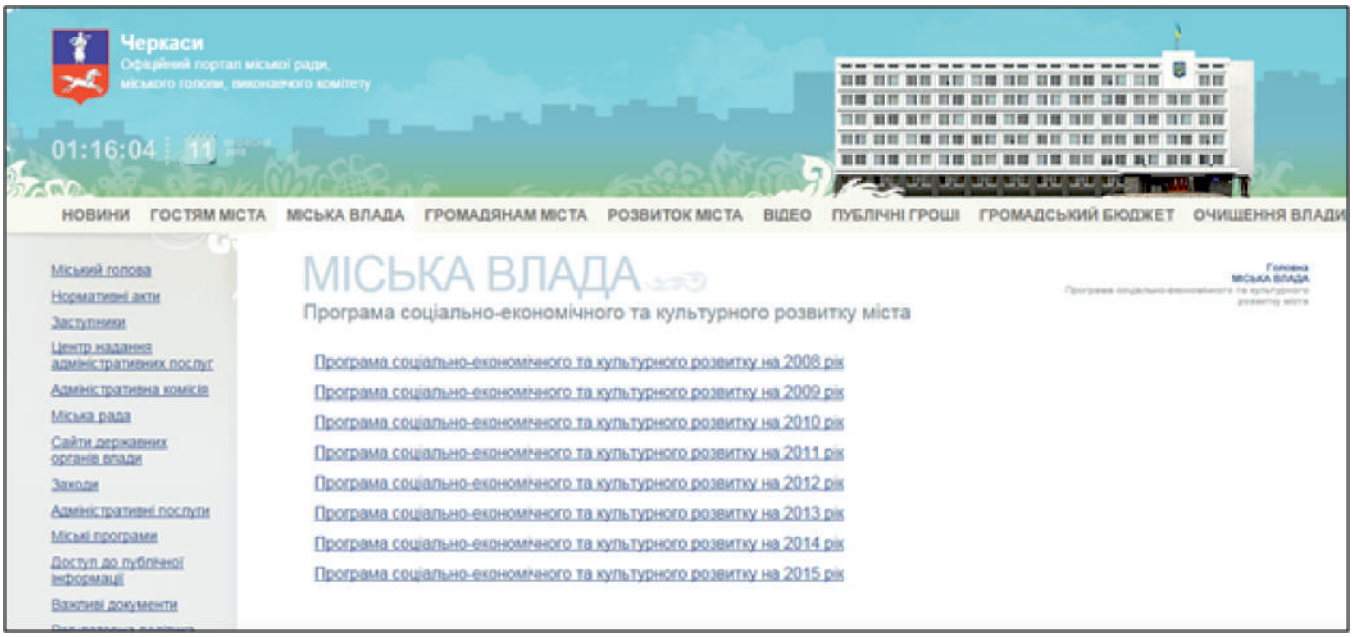

Рис. 3.1 ПСЕР з 2008 по 2015 роки на сайті м. Черкаси

Нормативно-правова база

Основним нормативним документом, який визначає правові, економічні та організаційні засади розробки ПСЕР є Закон України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України” від 23 березня 2000 р.

Стаття 2 Закону вказує основні принципи розроблення ПСЕР: принцип цілісності, об'єктивності, науковості, гласності, самостійності, рівності та дотримання загальнодержавних інтересів.

Стаття 10 Закону зобов'язує міста створювати ПСЕР на щорічній основі: “Програма економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, області, району, міста Києва, Севастополя на короткостроковий період розробляється щороку взаємоузгоджено з щорічним посланням Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України.”

Серед інших нормативно-правових актів, на основі яких розробляються ПСЕР:

- Закон України №280/97-ВР "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21.05.1997р.;
- Постанова Кабінету Міністрів України № 621 “Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання державного бюджету“ від 26.04.2003;
- Закон України “Про державні цільові програми” від 18.03.2004, та інші.

Загальний огляд діючих ПСЕР міст обласних центрів

У рамках дослідження ми зібрали та порівняли між собою для визначення елементів кращих практик усі затверджені програми соціального та економічного розвитку (ПСЕР) міст обласних центрів України на 2015 рік*. Документи отримано через офіційні запити та шляхом моніторингу сайтів міськрад населених пунктів (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1. Перелік діючих стратегічних планів міст обласних центрів України

Місто	Назва Програми	Дата затвердження Програми	Роки дії програми
Вінниця	Програма економічного і соціального розвитку м. Вінниці на 2015 рік	23.01.2015	2015
Дніпропетровськ	Програма економічного і соціального розвитку міста на 2015 рік	28.01.2015	2015
Донецьк	-*	-	-
Житомир	Програма економічного і соціального розвитку міста Житомира на 2015 рік	14.05.2015	2015
Запоріжжя	Програма економічного і соціального розвитку м. Запоріжжя на 2015 рік	15.01.2015	2015
Івано-Франківськ	Програма економічного і соціального розвитку міста Івано-Франківська на 2015 рік	19.02.2015	2015
Київ	Програма економічного і соціального розвитку м. Києва на 2015 рік	28.01.2015	2015
Кіровоград	Програма економічного і соціального розвитку міста Кіровограда на 2015 рік та основні напрями розвитку на 2016 і 2017 роки	27.01.2015	2015
Луганськ	-*	-	-
Луцьк	Програма економічного і соціального розвитку міста Луцька на 2014-2015 роки	25.12.2013	2014-2015
Львів	Програма соціально-економічного та культурного розвитку м. Львова на 2014-2016 роки	10.04.2014	2014-2016
Миколаїв	Програма економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2015-2018 роки	23.01.2015	2015-2018
Одеса	Програма соціально економічного розвитку м. Одеси на 2015 рік	21.01.2015	2015

Місто	Назва Програми	Дата затвердження Програми	Роки дії програми
Полтава	Програма економічного і соціального розвитку м. Полтава на 2015 рік	30.01.2015	2015
Рівне	Програма соціально-економічного розвитку міста Рівного на 2015 – 2019 роки	26.02.2015	2015-2019
Севастополь	-*	-	-
Сімферополь	-*	-	-
Суми	Програма економічного і соціального розвитку м. Суми на 2015 рік та основні напрями розвитку на 2016-2017 роки	13.01.2015	2015
Тернопіль	Програма економічного та соціального розвитку міста Тернополя на 2015 рік	27.01.2015	2015
Ужгород	Програма економічного і соціального розвитку м. Ужгорода на 2015 рік та основні напрямки розвитку на 2016 і 2017 роки	19.12.2014	2015
Харків	Програма економічного і соціального розвитку м. Харкова на 2015 рік	21.01.2015	2015
Херсон	Програма економічного і соціального розвитку м. Херсона на 2013-2015 роки	25.12.2012	2013-2015
Хмельницький	Програма економічного та соціального розвитку міста Хмельницького на 2015 рік	04.03.2015	2015
Черкаси	Програма соціально-економічного і культурного розвитку міста Черкаси на 2015 рік	09.04.2015	2015
Чернівці	Програма економічного і соціального розвитку міста Чернівців на 2015 рік	25.12.2014	2015
Чернігів	Програма економічного та соціального розвитку міста Чернігова на 2015 рік	26.12.2014	2015

Примітки: Місто тимчасово окуповане Російською Федерацією*

Горизонт планування

У більшості міст обласних центрів середньострокове та довгострокове планування покривається Стратегією розвитку, а ПСЕР виконує роль короткострокового плану на 1 рік. Виняток становлять кількарічні ПСЕР Луцька (на 2 р.), Львова та Херсона (на 3 р.), Миколаєва (на 4 р.), Рівного (на 5 р.).Слід відзначити що в Луцьку та Миколаєві при цьому відсутні затверджені довгострокові Стратегії, а у Рівному і Херсоні Стратегії “безстрокові”.

Дата затвердження

Згідно зі статею 63 Постанови КМУ від 26.04.2003р. N 621 “Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету” розроблення програм економічного та соціального розвитку міст на короткостроковий період повинне відбуватися в двомісячний термін після схвалення проектів законів про Державну програму економічного і соціального розвитку України на короткостроковий період та про державний бюджет України на відповідний бюджетний період. Виходячи з цієї норми, у переважній більшості міст ПСЕР на 2015 рік були ухвалені або у грудні 2014 року, або протягом січня-лютого 2015 року. В той же час у Хмельницькому програма затверджена міською радою лише в березні, в Черкасах – у квітні а в Житомирі – аж у травні. Отже, міська рада та виконавчий комітет Житомира майже півроку працювали без затвердженого плану розвитку міста на рік.

Загальна структура ПСЕР

Вимоги до контенту ПСЕР викладені в статті 11 Закону України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України”.

“У програмі економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, області, району, міста на наступний рік повинні бути відображені:

- аналіз соціально-економічного розвитку відповідної адміністративно-територіальної одиниці за попередній і поточний роки та характеристика головних проблем розвитку її економіки тасоціальної сфери;
- стан використання природного, виробничого, науково-технічного та трудового потенціалу, екологічна ситуація у відповідній адміністративно-територіальній одиниці;
- можливі шляхи розв'язання головних проблем розвитку економіки і соціальної сфери відповідної адміністративно-територіальної одиниці;
- цілі та пріоритети соціально-економічного розвитку відповідної адміністративно-територіальної одиниці в наступному році;
- система заходів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо реалізації соціально-економічної політики з визначенням термінів виконання та виконавців;
- основні показники соціально-економічного розвитку відповідної адміністративно-територіальної одиниці;
- дані про отримання та використання доходів від розпорядження об'єктами права комунальної власності, ефективності використання об'єктів права комунальної власності, показники розвитку підприємств та організацій, що є об'єктами права комунальної власності.”

Крім цього, Постановою Кабінету Міністрів України № 621 “Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання державного бюджету“ від 26.04.2003 передбачено типову структуру Програми економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, області, району, міста на короткостроковий період (див. Додаток 1), яка визначає ключові розділи та додатки до ПСЕР.

У багатьох ПСЕР декларується відповідність цим нормам. Проте на практиці програми на 2015 рік, які в цілому відповідають “типовій структурі” серед міст-обласних центрів затвердили лише у Миколаєві. У решті міст назви та контент розділів суттєво варіюються.

Система пріоритетів, цілей та задач

Система цілей ПСЕР міст повинна бути синхронізованою з планом стратегічного розвитку. У більшості міст, де є затверджена довгострокова стратегія декларується відповідність ПСЕР таким стратегіям. Проте точну дослівну відповідність системи цілей ПСЕР та цілей Стратегій ми виявили лише в програмах Львова і Хмельницького. В більшості інших міст (особливо з безстроковими Стратегіями) цілі ПСЕР не відповідають дослівно довгостроковим пріоритетам.

Рис. 3.2 Аналіз програм соціального та економічного розвитку міст України

До кращих практик можна віднести систему пріоритетів, цілей та задач, розроблену у Черкасах. Цілі та задачі добре структуровані за 5ма пріоритетними напрямками “Комфорт”, "Громадянин", "Робота", "Здоров'я", “Ресурси", а також візуалізовані в окремому додатку до ПСЕР (рис. 3.3).

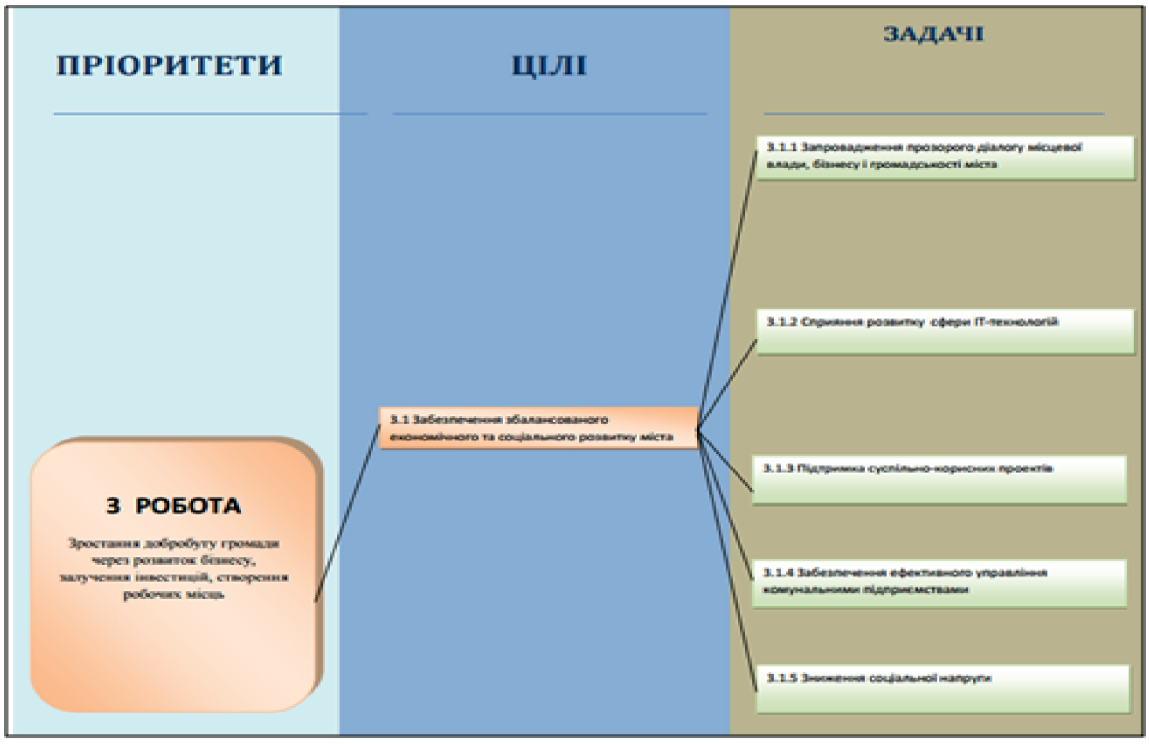

Рис. 3.3 Фрагмент “дерева цілей” ПСЕР м. Черкаси на 2015 рік

При цьому сама програма являє собою таблицю в MS Excel з переліком визначених пріоритетів, задач, дій, індикаторів виконання, відповідальних за виконання та розміром фінансового забезпечення (рис. 3.4). Такий підхід є одним із найбільш прогресивних серед міст обласних центрів. Недолік – у таблиці не вказано значення цільових показників, натомість у стовпці "індикатори" вказані джерела перевірки інформації (акти виконаних робіт, накладна, звіт, договір тощо).

Програма

соціально - економічного і культурного розвитку міста Черкаси на 2015 рік

Пріоритет 1 КОМФОРТ

Створення комфортних умов проживання в місті Черкаси. Розвиток Черкас як гарного, чистого і безпечного міста для його громадян, гостей і наступних поколінь

Ціль	Задача	Дія	Індикатор виконання	Відповідальний департамент	Фінансове забезпечення та джерела фінансування (тис.грн.)			
					Загальний фонд	Бюджет розвитку	Спец. фонди	Інші кошти
1	2	3	4	5				
Якісні житлово-комунальні послуги	Поліпшення якості теплопостачання та гарячого водопостачання	Капітальний ремонт котелень:	Акти виконаних робіт	Департамент житлово-комунального комплексу, КПТМ "Черкаситеплокомуненерго"				
		-котельні (встановлення котла на трісці) по вул. Ворошилова,1;						3000,0
		-котельні (встановлення котла на пелетах) по вул. Шевченка,117;						400,0
		-котельні (встановлення котлів на пелетах) по вул.Червоноармійська,13						1100,0
		Капітальний ремонт взятих на баланс безгосподарських мереж теплопостачання та гарячого водопостачання (внески в статутний капітал КПТМ "Черкаситеплокомуненерго")	Акти виконаних робіт	КПТМ "Черкаситеплокомуненерго", департамент житлово-комунального комплексу				6869,7

Рис. 3.4 Фрагмент ПСЕР м. Черкаси на 2015 рік

Оцінка ресурсного потенціалу

Формування ПСЕР повинне розпочинатися з оцінки ресурсного потенціалу та аналізу стану міста на початок року. До кращих практик можна віднести включення звіту про виконання ПСЕР за минулий рік та затвердження ПСЕР на поточний рік одним документом, наприклад рішення "Про виконання ПЕСР м. Вінниці на 2014 рік та затвердження ПЕСР м. Вінниці на 2015 рік" (рис. 3.5).

Рис. 3.5 Розділ "Програма економічного і соціального розвитку м. Вінниці" на сайті міської ради

Оцінка стану і тенденції соціально-економічного розвитку м. Черкаси виділена в окремий додаток, що дозволяє акцентувати увагу користувача саме на цілях та планах міста, на відміну від багатьох інших програм, перші 70% тексту яких складає опис поточного стану.

Статистичні дані стають значно простішими для сприйняття при візуалізації в графіки та діаграми (рис. 3.6).

- висока вартість енергетичних ресурсів, сировини та допоміжних матеріалів;

- відсутність державного замовлення на продукцію підприємств оборонно-промислового комплексу міста;

- несприятлива зовнішньоекономічна кон'юнктура, яка характеризується зменшенням попиту та низхідною ціновою динамікою на продукцію вітчизняних виробників на зовнішньому ринку.

Обсяг реалізованої промислової продукції за останніми наявними статистичними даними становив 73,3 млрд. грн. (6,6 % загальних обсягів по країні), у розрахунку на одну особу - 25,9 тис. грн., що на 38,6 % більше порівняно з відповідним періодом минулого року.

Найбільша питома вага в загальному обсязі реалізованої продукції за основними видами промислової діяльності за 2013 рік належить підприємствам з: виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (41,3 % від загального обсягу реалізації); виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (8,5 %); виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (8,2 %).

Внаслідок дії негативних чинників зовнішнього та внутрішнього характеру у 2014 році продовжується скорочення обсягів промислового виробництва у м. Києві. Індекс промислової продукції за 2014 рік порівняно з минулим роком зменшився на 14,3 відсотка внаслідок найбільшого скорочення обсягів виробництва.

Рис.3.6 Фрагмент аналізу стану та тенденцій соціально-економічного розвитку міста в ПСЕР м. Києва на 2015 рік

Індикатори успішності та система моніторингу

У більшості ПСЕР окрім щорічного звіту передбачено щоквартальний або щопіврічний моніторинг за виконанням програми з боку департаментів/управлінь економічного розвитку (назви підрозділів варіюються в різних містах). Проте в окремих ПСЕР заходи сформульовані дуже загально і не передбачають конкретних завдань, вирішення яких слугуватиме індикатором виконання ПСЕР (рис. 3.7).

3.1.3. Підвищення рівня конкурентоспроможності промислового комплексу

Основні завдання та заходи:

Підвищення конкурентоспроможності промислової продукції міста:

- сприяння товаровиробникам міста у збільшенні виробництва високоякісної, імпортозамінної та експортоорієнтованої продукції – *департамент економіки;*

- проведення моніторингу щодо впровадження промисловими підприємствами міста інноваційних технологій, обладнання та продукції – *департамент економіки;*

- сприяння у залученні інвестицій для реалізації інноваційно-інвестиційних проектів промисловими підприємствами міста – *департамент економіки.*

Популяризація та сприяння збуту продукції, яка виробляється промисловими підприємствами:

- сприяння розвитку фірмової торгівлі місцевих товаровиробників – *управління торгівлі;*

- здійснення організаційних заходів щодо залучення промислових підприємств міста до участі у Всеукраїнських та Міжнародних виставкових заходах – *департамент економіки;*

- оновлення каталогу продукції промислових підприємств – експортерів міста Хмельницького – *департамент економіки;*

- сприяння своєчасному відшкодуванню податку на додану вартість промисловим підприємствам міста, які мають вагомий виробничий та експортний потенціал (у разі їх звернень) – *департамент економіки.*

Очікувані результати:

- зростання обсягів реалізації продукції міських товаровиробників та відповідне збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів;

- створення сприятливих умов товаровиробникам для реалізації продукції;

- збільшення кількості залучених до участі у міських, Всеукраїнських та Міжнародних виставках і ярмарках підприємств, установ та організацій міста Хмельницького.

Рис. 3.7 Фрагмент формулювання завдань та очікуваних результатів ПСЕР м. Хмельницький

Як і у випадку зі стратегіями, у багатьох ПСЕР перелік кількісних та якісних індикаторів задекларовано загальними зворотами на кшталт “сприяти”, “покращувати”, “підтримувати”, “заохочувати”, “поліпшувати”, “поглиблювати”, “розширювати” “вдосконалити”, “зміцнювати”, “розвивати”, “забезпечувати” тощо, проте не вказано ні замірів на початок року (base line) ні цільових значень на момент виконання. Як результат, не зрозуміло як буде визначатися рівень успішності реалізації стратегії (рис. 3.8).

10. ОХОРОНА ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

Головна мета - запобігання виникненню умов, що сприяють вчиненню правопорушень, удосконалення методів роботи з їх профілактики, забезпеченні захисту конституційних прав та свобод людини на основі чітко визначених пріоритетів, створенні умов для проведення ефективної правової та виховної роботи серед населення, поступового нарощування зусиль у цій справі правоохоронних органів, органів місцевого самоврядування та громадськості.

Основні цілі та пріоритетні завдання:

- забезпечення функціонування дільничних пунктів міліції як центрів звернень громадян і центрів забезпечення громадського порядку;
- підтримка участі громадян в охороні громадського порядку;
- створення умов для прийому громадян в секторі у справах громадянства та реєстрації фізичних осіб;
- продовження роботи щодо встановлення відео-спостереження в місцях з найбільшою кількістю скоєння дорожньо-транспортних пригод, в місцях з найбільшою кількістю скоєння вуличних злочинів, а також в місцях проведення масових заходів;
- удосконалення організації вулично-дорожнього руху, забезпечення роботи світлофорних об’єктів, встановлення дорожніх знаків, нанесення дорожньої розмітки.

Кількісні та якісні критерії досягнення цілей:

- удосконалення організації вулично-дорожнього руху;
- забезпечення функціонування дільничних пунктів міліції як центрів звернень громадян і центрів забезпечення громадського порядку;
- зменшення випадків правопорушень в місті.

Рис. 3.8 Фрагмент формулювання завдань та індикаторів їх досягнення у ПСЕР м. Луцьк

До кращих практик можна віднести формулювання індикаторів виконання в ПСЕР міст Суми та Тернопіль, де таблиці з кількісними параметрами індикаторів виконання вказані одразу після опису цілей, завдань та шляхів розв'язання головних проблем (рис. 3.9)

Цілі та основні ключові завдання розвитку у 2015 році

- збільшення доходної частини бюджету міста за рахунок надходжень від плати за землю та виконання планових показників по надходженнях від продажу землі;
- встановлення в натурі (на місцевості) меж м. Суми та їх затвердження Верховною Радою України.

Шляхи розв'язання головних проблем та досягнення поставлених цілей

- удосконалення системи контролю за використанням земель територіальної громади м. Суми;
- набрання чинності нової нормативної грошової оцінки земель м. Суми, як основи для розрахунків плати за оренду землі та земельного податку.

Кількісні та якісні показники ефективності реалізації

Показники	Од. виміру	2013 звіт	2014 очік.	2015 проект	2015/ 2014,%
Кількість укладених договорів оренди земельних ділянок з землекористувачами станом на кінець періоду	од.	1608	1625	1629	100,2
Площа землі, охопленої договорами оренди на кінець періоду	га	816,8	725	727	100,3
Обсяг надходжень до бюджету міста орендної плати за землю	млн. грн.	90,4	72,5	73,3	101,1
Обсяг надходжень до бюджету міста земельного податку	млн. грн.	18,7	19,0	19,3	101,6
Обсяг надходжень плати за землю (разом)	млн. грн.	109,1	91,5	92,6	101,2
Обсяг надходжень до бюджету міста коштів від продажу землі	млн. грн.	6,1	7,0	5,0	71,4

Очікувані результати

- збільшення обсягу надходжень до бюджету міста від плати за землю (оренди земельних ділянок та земельного податку) на 1,2 відсотків;
- виконання запланованих показників надходжень від продажу земельних ділянок під нерухомим майном, що знаходиться у власності суб'єктів господарювання та громадян, у

Рис. 3.9 Фрагмент опису завдань в ПСЕР м. Суми на 2015 рік

Перелік додатків

Перелік додатків до ПСЕР визначено в “типовій формі” згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 621 “Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання державного бюджету“ від 26.04.2003:

1. Основні показники (згідно з установленими Мінекономіки зразками).

2. Заходи щодо забезпечення виконання завдань програм економічного соціального розвитку Автономної Республіки Крим, області, району, міста на наступний рік.

3. Перелік державних цільових та регіональних програм, які передбачається фінансувати в наступному році.

4. Перелік об'єктів будівництва, які передбачається фінансувати в наступному році за рахунок бюджетних коштів.

5. Закупівля продукції (товарів, робіт, послуг) для регіональних потреб.

6. Показники розвитку підприємств та організацій комунальної власності.

На практиці кількість та контент додатків у ПСЕР міст обласних центрів на 2015 суттєво варіюється. Наприклад, програма, затверджена у Хмельницькому містить лише 3 додатки (рис. 3.10).

До Програми додаються:

1. Основні прогнозні показники економічного і соціального розвитку міста Хмельницького на 2015 рік.

2. Перелік об’єктів капітальних вкладень на 2015 рік.

3. Перелік міських Програм, які виконуватимуться у 2015 році.

Рис. 3.10. Перелік додатків до ПСЕР м. Хмельницький на 2015 рік

Додатки до ПСЕР м. Тернопіль відповідають першим чотирьом рекомендованим додаткам “типової форми” (рис. 3.11).

Додатки

1.	**Заходи щодо реалізації Програми економічного і соціального розвитку м. Тернополя на 2015 рік**	45
2.	**Основні показники економічного та соціального розвитку м.Тернополя на 2015 рік**	91
3.	**Перелік міських цільових (комплексних) програм по галузях, фінансування яких у 2015 році здійснюватиметься за рахунок коштів міського бюджету та інших джерел фінансування**	93
4.	**Перелік об’єктів, які доцільно фінансувати із залученням коштів державного, міського бюджетів, коштів інвесторів та благодійної допомоги**	95

Рис. 3.11. Перелік додатків до ПСЕР м. Тернопіль на 2015 рік

У ПСЕР м. Суми 8 додатків (рис. 3.12).

Додатки **68**

1.	Заходи щодо реалізації Програми економічного і соціального розвитку м. Суми на 2015 рік	**68**
2.	Перелік інвестиційних проектів та основних капітальних вкладень (модернізація, переоснащення тощо), які передбачається реалізовувати у 2015-2017 роках	**94**
3.	Основні показники економічного та соціального розвитку на 2015-2017 роки	**98**
4.	Перелік міських цільових (комплексних) програм по галузях, фінансування яких у 2015 році здійснюватиметься за рахунок коштів міського бюджету та інших джерел фінансування	**100**
5.	Перелік об’єктів капітального будівництва по території м. Суми за рахунок усіх джерел фінансування у 2015 році по основних замовниках	**105**
6.	Показники доходної частини бюджету м. Суми на 2015 рік	**107**
7.	Заходи щодо виконання доходної частини міського бюджету в 2015 році	**112**
8.	Перелік об’єктів, видатки на які у 2015 році будуть проводитися за рахунок коштів бюджету розвитку та інших коштів міського бюджету	**114**

Рис. 3.12 Перелік додатків до ПСЕР м. Суми

А у ПСЕР м. Ужгород 10 додатків (рис. 3.13).

Додаток 1. Основні показники економічного і соціального розвитку м.Ужгорода на 2015 рік та прогноз на 2016 і 2017 роки.

Додаток 2. Показники виконання робіт по утриманню об'єктів благоустрою на 2015 рік.

Додаток 3. Показники виконання робіт по ремонту доріг та об'єктів благоустрою на 2015 рік.

Додаток 4. Показники виконання робіт по ремонту житла на 2015 рік.

Додаток 5. Показники будівництва і реконструкції соціально-культурних та комунальних об'єктів на 2015 рік.

Додаток 6. Показники виконання робіт по ремонту закладів освіти на 2015 рік.

Додаток 7. Показники виконання ремонтно-реставраційних робіт пам'яток культурної спадщини на 2015 рік.

Додаток 8. Перелік цільових міських програм, які передбачаються реалізовувати у 2015 році за рахунок всіх джерел фінансування.

Додаток 9. Перелік об'єктів соціальної сфери та інфраструктури, будівництво та реконструкцію яких передбачається здійснювати у 2015-2017 роках за рахунок всіх джерел фінансування.

Додаток 10. Заходи по реалізації Програми економічного і соціального розвитку м. Ужгорода на 2015 рік та основні напрямки розвитку на 2016 і 2017 роки.

Рис. 3.13 Перелік додатків до ПСЕР м. Ужгород

Контент додатків порівняємо нижче.

Додаток до ПСЕР "Основні прогнозні показники економічного та соціального розвитку"

Додаток "Основні прогнозні показники економічного та соціального розвитку" входить до переліку типових додатків до ПСЕР (див. додаток №1 посібника) та зустрічається в більшості програм. Приклад - ПСЕР м. Вінниця. В додатку представлено дані про індикатори за 2013-2014 рік та зроблено прогноз на 2015 рік по основних показниках економічного та соціального розвитку, а також по основних показниках діяльності підприємств комунальної власності (рис. 3.14).

Додаток 1. **ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ М. ВІННИЦІ НА 2015 РІК**

Показники	Одиниця виміру	2013 рік *(звіт)*	2014 рік *(очік.)*	2015 рік *(прогноз)*	2015 рік прогноз у % до 2014 року *(очік.)*
Розвиток основних сфер економічної діяльності					
Обсяг реалізованої промислової продукції у діючих цінах - всього	тис. грн.	7298,8	8300,0	8500,0	X
Обсяг реалізованої промислової продукції у розрахунку на душу населення	грн.	19659,8	22311,8	22837,2	X
Показники рівня життя					
Середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника	грн.	2894	3068	3315	108,1
Показники розвитку споживчого ринку					
Обсяги обороту роздрібної торгівлі - підприємств юридичних осіб	млн. грн.	4776,5	5302,0	6021,0	113,6
Обсяг обороту роздрібної торгівлі підприємств юридичних осіб на одну особу	грн.	12844	14253	16177	113,5
Темп зростання (зниження) обороту роздрібної торгівлі підприємств юридичних осіб (у порівняних цінах)	%	105,6	100,0	102,3	X
Обсяги реалізованих послуг	млн. грн.	1387,8	1642,0	1936,0	117,9

Рис.3.14. Основні показники економічного і соціального розвитку м. Вінниці за 2013-2014 рр та прогноз на 2015 р.

Особливістю представлення Прогнозних показників у ПСЕР м. Києва є наявність двох масивів індикаторів окремо для песимістичного та оптимістичного сценаріїв розвитку міста на 2015-2017 роки (рис. 3.15)

ОСНОВНІ ПРОГНОЗНІ ПОКАЗНИКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ М. КИЄВА НА 2015 - 2017 РОКИ

Показники	2013 звіт	2014 очік.	2015 прогноз		2016 прогноз		2017 прогноз	
			Оптиміст. сценарій	Песиміст. сценарій	Оптиміст. сценарій	Песиміст. сценарій	Оптиміст. сценарій	Песиміст. сценарій
Валовий регіональний продукт у фактичних цінах, млрд. грн.	287,1	305,5	360,4	351,8	406,4	396,9	447,1	429,5
Валовий регіональний продукт у порівнянних цінах до попереднього року, %	101,2	94,0	100,0	97,0	102,5	101,0	103,7	101,5
Індекс промислової продукції, %	89,9	85,7 (звіт)	96,0	93,0	102,0	99,0	102,5	101,0
Обсяги обороту роздрібної торгівлі (з урахуванням товарообороту як юридичних, так і фізичних осіб - підприємців), млн. грн.	114351,2	125931,9 (звіт)	148920,5	139103,6	164999,5	153136,3	209087,3	161817,6

Рис.3.15. Основні прогнозні показники соціально-економічного розвитку м. Києва за 2013-2014 рр. та прогноз на 2015-2017рр.

Додаток “Заходи щодо забезпечення виконання завдань ПСЕР”

Додаток “Заходи щодо забезпечення виконання ПСЕР” входить до переліку типових додатків до ПСЕР (див. додаток 1 посібника) і є об'єктивно найбільш інформативною частиною документа. Підходи до розробки цього додатку суттєво відрізняються. Наприклад, у ПСЕР Миколаєва таблиця додатка включає перелік заходів, терміни виконання, відповідальних за виконання та результативні показники без визначення кількісних параметрів (рис.3.16)

Заходи щодо забезпечення виконання Програми економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2015-2018 роки

Заходи	Термін виконання	Відповідальний за виконання	Результативні показники
Бюджетна політика			
Поліпшення управління комунальними підприємствами на основі новітніх моделей менеджменту; прискорення процесів реструктуризації суб’єктів господарювання, подальше перебування яких у комунальній власності за результатами	2015-2018	управління з використання та розвитку комунальної власності ММР та виконавчі органи ММР, до сфери управління яких належать відповідні підприємства	підвищення ефективності використання об’єктів комунальної власності територіальної громади міста Миколаєва

Рис. 3.16 Перелік заходів щодо виконання ПСЕР м. Миколаєва на 2015-2018 рр.

У той же час ПСЕР м. Херсона окрім цих полів містить інформацію про кількісні показники виконання заходів (рис. 3.17).

Заходи
щодо реалізації середньострокової Програми комплексного розвитку та підвищення конкурентоспроможності економіки м.Херсона на 2013-2015 роки

№ з/п	Найменування завдань	Показники			Заходи, спрямовані на забезпечення виконання показників	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікуваний результат
		Найменування	Одиниці виміру	Значення				
Заходи щодо розвитку промисловості								
1	Підвищення рівня конкурентоспромож-ності промислового виробництва	Обсяг реалізованої промислової продукції, робіт, послуг: 2013 рік 2014 рік 2015 рік	 млн. грн. млн. грн. млн. грн.	 4429,3 4695,1 5023,8	1. Вдосконалення систем управління безпечністю харчової продукції	2013-2015 роки	Виконавчі органи міської ради, промислові підприємства міста усіх форм власності	1. Реалізація в повному обсязі на підприємствах: філія ТОВ "Асоціація дитячого харчування в місті Херсоні"- завод дитячого харчування , ПАТ "Херсонський маслозавод" принципів і вимог ДСТУ 4161-2003; гарантований випуск безпечної і високоякісної продукції

Рис. 3.17 Перелік заходів щодо виконання ПСЕР м. Херсона на 2013-2015 рр.

А в ПСЕР м. Сум додатково вказана інформація про необхідний бюджет (рис. 3.18).

Заходи щодо реалізації Програми економічного і соціального розвитку м. Суми на 2015 рік

№ з/п	Заходи	Термін виконання	Відповідальний виконавець	Джерела та обсяги фінансування, тис. гривень			Очікувані результати виконання заходу
				обласний бюджет	міський бюджет	інші джерела	
	4.1. Податково-бюджетна політика						
	Завдання 1. Посилення контролю за додержанням податкового законодавства, правильністю обчислення, повнотою і своєчасністю сплати до бюджетів, державних цільових фондів податків і зборів (обов'язкових платежів), а також неподаткових доходів, установлених законодавством						
1.	Здійснення контролю за справлянням надходжень до бюджету міста. Забезпечення своєчасного та в повному обсязі надходження податків і зборів та інших доходів до бюджету м. Суми відповідно до чинного законодавства. Забезпечення проведення щомісячного аналізу надходжень до бюджету у розрізі платежів і виконання планових показників на відповідний звітний період. Продовження роботи з платниками податків з викриття схем ухилення від сплати податків, детінізації виплати заробітної плати суб'єктами підприємницької діяльності.	Протягом року	ДПІ у м.Сумах ГУ Міндоходів у Сумській області, виконавчі органи Сумської міської ради				Забезпечення надходжень до бюджету м. Суми в затверджених обсягах
2.	Забезпечення контролю щодо повноти та своєчасності сплати до бюджету податку на доходи фізичних осіб. Вжиття заходів щодо попередження порушень законодавства при виплаті заробітної плати громадянам, в тому числі у "конвертах", ведення "подвійної" бухгалтерії, використання праці найманих працівників без належного оформлення відповідно до вимог чинного законодавства по суб'єктах господарювання - юридичних і фізичних особах	Протягом року	ДПІ у м.Сумах ГУ Міндоходів у Сумській області				Підвищення рівня добровільної сплати, зменшення проявів порушень податкового законодавства
3.	Здійснення аналізу стану використання земель з	Протягом	ДПІ у м.Сумах ГУ Мін-				Збільшення надходжень до бюджету

Рис. 3.18 Перелік заходів щодо виконання ПСЕР м. Суми на 2015 р.

Додаток "Перелік цільових програм"

Додаток "Перелік цільових програм" входить до переліку типових додатків до ПСЕР (див. додаток №1 посібника) і присутній у переважній більшості Програм.

У ПСЕР Львова вказано лише назви програм. (рис 3.19)

ПЕРЕЛІК
галузевих програм

1. Програма підтримки україномовного книговидання у м. Львові (ухвала міської ради від 19.05.2011 № 446 (зі змінами)
2. Міська, загальноукраїнська та міжнародна Програма промоції (ухвала міської ради від 16.02.2012 № 1263 (зі змінами)
3. Програма забезпечення житлових умов багатодітним сім'ям, які виховують п'ятеро та більше дітей (ухвала міської ради від 22.03.2012 № 1387)
4. Програма відзначення працівників культури м. Львова (ухвала міської ради від 21.04.2011 № 377 (зі змінами)
5. Програма створення страхового фонду документації м. Львова на 2013 – 2017 роки (ухвала міської ради від 30.05.2013 № 2310)
6. Програма розвитку туристичної галузі міста (ухвала міської ради від 10.03.2011 № 243 (зі змінами)

Рис. 3.19. Фрагмент переліку галузевих програм м. Львова.

На противагу, як кращу практику в презентації цього додатка відзначимо Перелік міських цільових програм м. Суми, який окрім назв програм містить термін їх реалізації, обсяг фінансування, передбачений на 2015 рік, та очікувані результати (рис. 3.20)

Перелік міських цільових (комплексних) програм по галузях, фінансування яких у 2015 році здійснюватиметься за рахунок коштів міського бюджету та інших джерел фінансування

№ з/п	Назва програми/яким документом затверджено	Термін реалізації (початок/ закінчення), роки	Обсяги фінансування передбачені програмою на 2015 рік (окремо по державному (ДБ), міському (МБ), обласному (ОБ) бюджетах та інших джерелах), тис.грн.	Очікуваний результат за підсумками 2015 року
	Розвиток підприємництва			
1.	Програма підтримки малого та середнього підприємництва в м. Суми на 2013-2016 роки (рішення СМР від 25.09.2013 № 2701-МР (зі змінами)	2013-2016	120,0 (МБ)	Збільшення кількості діючих суб'єктів малого та середнього підприємництва, обсягів реалізованої продукції малими та середніми підприємствами; сприяння залученню інвестицій; підвищення іміджу та ролі місцевого товаровиробника.
	Транспорт			
2.	Програма розвитку міського електротранспорту м. Суми на 2007 – 2015 роки (нова редакція) (рішення СМР від 24.03.2011 № 372-МР (зі змінами)	2007-2015	36300,0 (МБ) 53630,0 (інші джерела)	Придбання нових тролейбусів, проведення капітальних та середніх ремонтів існуючих. Придбання спеціальних автомобілів. Створення належних умов для надання населенню доступних, якісних та безпечних послуг з перевезень міським електротранспортом.
	Енергозабезпечення та енергозбереження			
3.	Програма енергозбереження та енергоефективності в бюджетній сфері м. Суми на 2014-2016 роки (рішення СМР від 12.03.2014 № 3100-МР)	2014-2016	4897,4 (МБ) 9555,5 (інші джерела)	Скорочення споживання енергоресурсів за рахунок упровадження енергозберігаючих заходів, проведення енергоефективної реновації будівель бюджетних установ; підвищення рівня управління енергозбереженням; популяризація переваг енергоощадливості.
	Містобудування, житлова політика			
4.	Програма розвитку 12-го мікрорайону міста Суми на 2012-2016 роки (рішення СМР від 26.10.2011 № 895-МР (зі змінами)	2012-2016	2351,6 (ДБ) 11 830,2 (МБ) 380,0 (інші джерела)	Створення комфортних умов проживання мешканців 12-го мікрорайону шляхом комплексної розбудови інфраструктури мікрорайону.
5.	Програма молодіжного житлового кредитування м. Суми на 2011-2017 роки (рішення СМР від 23.12.2010 № 102-МР (зі змінами)	2011-2017	9600,0 (ДБ) 7630,0 (МБ) 2170,0 (інші джерела)	Поліпшення житлових умов молоді; доступність придбання житла для молодих громадян.
6.	Програма створення містобудівного кадастру на території Сумської міської ради на 2014 – 2016 роки (рішення СМР від 29.10.2014 № 3629-МР)	2014-2016	375,4 (МБ)	Створення матеріальної та інформаційної бази ведення містобудівного кадастру.
	Житлово-комунальне господарство			

Рис. 3.20 Фрагмент Переліку міських цільових програм м. Суми

Інші додатки

Інші додатки зустрічаються в одиничних випадках залежно від пріоритетів інформування, які ставили перед собою розробники ПСЕР. Нижче пропонуємо огляд найбільш інформативних із них.

У ПСЕР Івано-Франківська в окремий додаток винесено перелік найважливіших проблемних питань міста, розв'язання яких потребує у 2015 році підтримки або вирішення на обласному рівні (рис. 3.21)

Найважливіші проблемні питання міста Івано-Франківська, розв'язання яких потребує у 2015 році підтримки або вирішення на обласному рівні

	Проблема, її обґрунтування	Можливі шляхи вирішення проблеми	Обсяги фінансування, необхідні для розв'язання проблеми, джерела фінансування
1.	Погіршення фінансово-господарської діяльності підприємств державної форми власності через неможливість використання наявних вільних виробничих площ без відповідного дозволу Державного концерну "Укроборонпром". Також через відсутність чіткого роз'яснення у чинному законодавстві щодо врегулювання ситуації у випадку неможливості проведення загальних зборів акціонерів підприємства не мають можливості використовувати за призначенням земельні ділянки, наявні вільні виробничі площі та потужності.	Ініціювати перед Верховною Радою України зміни до чинного законодавства , в тому числі Закону України "Про акціонерні товариства".	-
2.	Незабезпечення співфінансування спільного заходу «Будівництво автотранспортної магістралі в обхід м. Івано-Франківська через р. Бистриця Солотвинська» Угоди щодо регіонального розвитку Івано-Франківської області, укладеної між Кабінетом Міністрів України та Івано-Франківською обласною радою. З державного бюджету впродовж 2011-2014 років кошти на співфінансування спільного заходу Угоди щодо будівництва автотранспортної магістралі в обхід м. Івано-Франківська через р. Бистриця Солотвинська не виділялись. Специфіка розбудови м. Івано-Франківська, яке розташоване між двома гірськими річками Бистрицею Солотвинською та Бистрицею Надвірнянською, історично сформувала радіальну	При формуванні Державного бюджету України та обласного бюджетів на 2015 рік передбачити (з врахуванням недофінансування за 2011-2014 роки) видатки на будівництво магістралі в обхід м. Івано-Франківська через р.Бистриця Солотвинська	загальна вартість – 506654,8 тис.грн.

Рис.3.21 Фрагмент додатка "Найважливіші проблемні питання міста, розв'язання яких потребує у 2015 році підтримки або вирішення на обласному рівні" до ПСЕР Івано-Франківська

У ПСЕР м. Черкаси в додатки винесено перелік пріоритетів на рік для кожного департаменту міської ради (рис. 3.22).

Пріоритети структурних підрозділів Черкаської міської ради на 2015 рік

Департамент соціальної політики	✓ Інтегрувати осіб з особливими потребами у суспільне життя ✓ Надавати соціальну підтримку учасникам антитерористичної операції та членам їх сімей, сім'ям загиблих під час проведення антитерористичної операції ✓ Організувати обслуговування отримувачів соціальних послуг за принципом роботи Центру надання адміністративних послуг
Департамент організаційного забезпечення	✓ Створити ресурсний центр для підтримки громадських ініціатив та співпраці з органами громадянського суспільства ✓ Впровадження та вдосконалення електронного врядування ✓ Підвищення рівня обороноздатності м. Черкаси
Департамент економіки та розвитку	✓ Залучення ресурсів та впровадження фінансових механізмів для реалізації міських проектів, зокрема в рамках реалізації Плану сталого енергетичного розвитку м. Черкаси до 2020 року ✓ Забезпечення прозорості діяльності комунальних підприємств для громади міста ✓ Розробка стратегії розвитку міста
Департамент житлово-комунального комплексу	✓ Скорочення споживання електроенергії для освітлення міста на 20% та газу на 6%, що використовується для потреб міста ✓ Вдосконалення механізму збору та використання дощової води ✓ Реформування системи громадського транспорту шляхом впровадження єдиної системи управління

Рис. 3.22 Фрагмент додатку "Пріоритети структурних підрозділів міської ради" до ПСЕР м. Черкаси

У ПСЕР м. Суми в додатки винесено перелік об'єктів капітального будівництва в розрізі замовників (рис. 3.23) та інформацію про діяльність комунальних підприємств (рис. 3.24)

Додаток 5
до Програми економічного і соціального розвитку м. Суми на 2015 рік та основних напрямів розвитку на 2016-2017 роки

Перелік об'єктів капітального будівництва по території м. Суми за рахунок усіх джерел фінансування у 2015 році по основних замовниках

Назва будови та її місцезнаходження, замовник будівництва	Роки будівництва	Кошторисна вартість будівництва (тис. грн)	Залишок кошторисної вартості на 01.01.2015 (тис. грн.)	% будівельної готовності	Обсяг кап. вкладень на 2015 рік, тис. грн.	Обсяг та термін введення в експлуатацію загальної площі житла у 2015 році, кв. м.	Джерела фінансування	Підрядник
ТОВ «БВК «Федорченко»			**94840**		**94840**	**23692**		
Багатоквартирний житловий будинок м. Суми, вул. Інтернаціоналістів, 51-В	2014-2015	16517	9580	42	9580	3477 II квартал	Власні кошти	ТОВ «БВК «Федорченко»
Багатоквартирний житловий будинок м. Суми,вул. Г. Кондратьєва, 154/1 (1 черга)	2014-2015	30915	20095	35	20095	5608 II квартал	Власні кошти	ТОВ «БВК «Федорченко»
Багатоквартирний житловий будинок м. Суми, вул. Нижньоколодніжерська (навпроти буд. 8)	2014-2015	28328	24080	15	24080	5345 III квартал	Власні кошти	ТОВ «БВК «Федорченко»
Багатоквартирний житловий будинок м. Суми, вул. Прокоф'єва, 45	2014-2015	25388	22850	10	22850	5345 IV квартал	Власні кошти	ТОВ «БВК «Федорченко»
Багатоквартирний житловий будинок м. Суми, вул. Г. Кондратьєва, 132/1	2014-2015	19195	18235	5	18235	3917 IV квартал	Власні кошти	ТОВ «БВК «Федорченко»
ПАТ «Сумбуд»			**174604**		**99840**	**28943**		

Рис. 3.23 Фрагмент додатка "Перелік об'єктів капітального будівництва" до ПСЕР м. Суми

Інформація про діяльність комунальних підприємств в м. Суми

№ з/п	Назва підприємства	Кількість працюючих, чол.			Середня заробітна плата в місяць, грн.			Обсяг реалізації товарів, робіт, послуг, тис. грн.			Фінансовий результат, тис. грн.			Відрахування до місцевого бюджету, тис. грн.					
														Всього			в т.ч. частина чистого прибутку		
		2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
1	КП «Міськводоканал» СМР	628,0	645,0	680,0	2763,0	2995,0	3500,0	80326,3	80820,0	120600,0	-5120,3	13000,0	0,0	3116,6	4116,9	4460,0		295,7	
2	КП СМР «Електроавтотранс»	406,0	389,0	380,0	2522,0	2647,0	2877,0	27641,2	26855,1	27108,5	-2501,3	-5427,3	-5000,0	1907,8	1919,0	2036,8			
3	КП ЕЗО «Міськсвітло» СМР	46,0	44,0	45,0	3009,0	3182,0	3818,0	4470,0	3959,0	4751,0	150,0	97,0	116,0	343,4	266,5	319,8	20,8	5,0	5,0
4	КП «Зеленого будівництва» СМР	62,0	63,0	64,0	2025,0	2900,0	2900,0	4198,2	5500,0	5700,0	113,0	80,0	90,0	253,8	338,5	345,6		9,5	2,0
5	КП «Сумське міське бюро технічної інвентаризації»	37,0	33,0	29,0	7756,5	5732,3	4310,0	6000,0	3626,0	2780,0	-2088,0	-100,0	41,0	936,2	336,5	222,5	142,8		6,2
6	КП «Спецкомбінат»	124,0	124,0	124,0	3039,0	3360,0	3461,0	8324,0	9570,0	9930,0	85,0	78,6	79,0	674,6	926,8	965,0	4,7	14,3	3,0
7	КП «Шляхрембуд»	238,0	228,0	250,0	2760,0	2870,0	3330,0	35669,0	35000,0	51500,0	-19,0	12,0	53,0	1412,6	928,5	1042,0	0,5	0,4	0,4

Рис. 3.24 Фрагмент додатка "Інформація про діяльність комунальних підприємств" до ПСЕР м. Суми

У ПСЕР м. Ужгород в додатки винесено показники виконання робіт по ремонту житла на 2015 рік у розрізі адрес із зазначенням розміру та джерела фінансування (рис. 3.25)

ПОКАЗНИКИ
виконання робіт по ремонту житла на 2015 рік

№ за/п	Назва об'єкта, перелік робіт	Передбачено на 2015 рік, тис. грн.	в т.ч. джерело фінансування, тис. грн. бюджет розвитку
I.	**Капітальний ремонт житлового фонду та ліфтів згідно з Програмою капітального ремонту житлового фонду міста Ужгород на 2015-2017 роки, всього, в т.ч.:**	**5565,58**	**5565,58**
1.1.	Капітальний ремонт покрівель :		
	пр. Свободи, 55 (2 під.)	*90,0*	*90,0*
	вул. Грушевського, 6	*135,0*	*135,0*
	вул. Володимирська, 82	*270,0*	*270,0*
	вул. Ракоці, 10	*165,6*	*165,6*
	вул. Ракоці, 11	*85,5*	*85,5*
	вул. Панькевича, 81	*88,2*	*88,2*
	вул. Грушевського, 61	*88,2*	*88,2*
	вул. Грушевського, 63	*88,2*	*88,2*
	вул. Швабська, 58	*135,0*	*135,0*

Рис. 3.25 Фрагмент додатка "Показники виконання робіт по ремонту житла на 2015 рік" до ПСЕР м. Ужгород

Відображення інформації про ПСЕР на офіційних сайтах міських рад

Більшість ПСЕР доступні для швидкого пошуку, ознайомлення та завантаження в окремих розділах “Міські програми” або “Розвиток міста” на сайтах міських рад. (рис. 3.26, рис. 3.27).

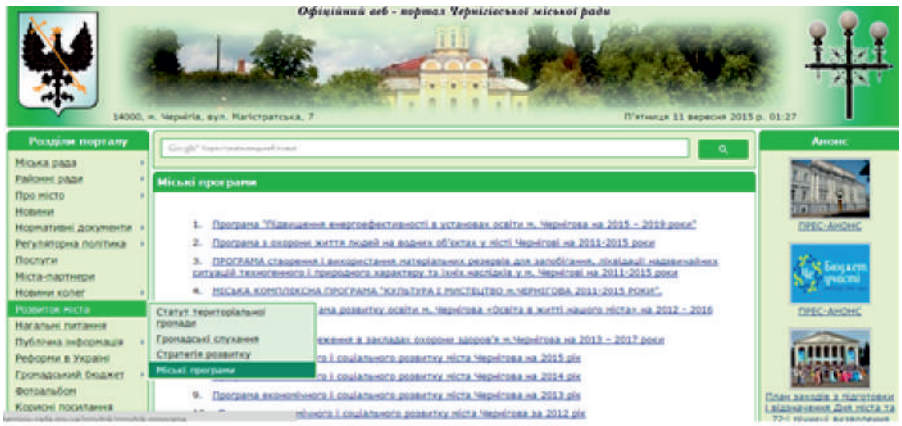

Рис.3.26 Розділ “Міські програми” на сайті міської ради м. Чернігів

Нерідко інформація в цих розділах вчасно не оновлюється і користувачу доводиться шукати ПСЕР у розділі “Документи” / “Нормативна база”

Наприклад, на сайті м. Житомир у розділі, передбаченому для публікації Програм соціального і економічного розвитку, ПСЕР наявні лише до 2014 року. При цьому в розділі сайту “Нормативна база” міститься лише рішення міської ради без додатків, у яких розміщений власне текст ПСЕР (рис. 3.27).

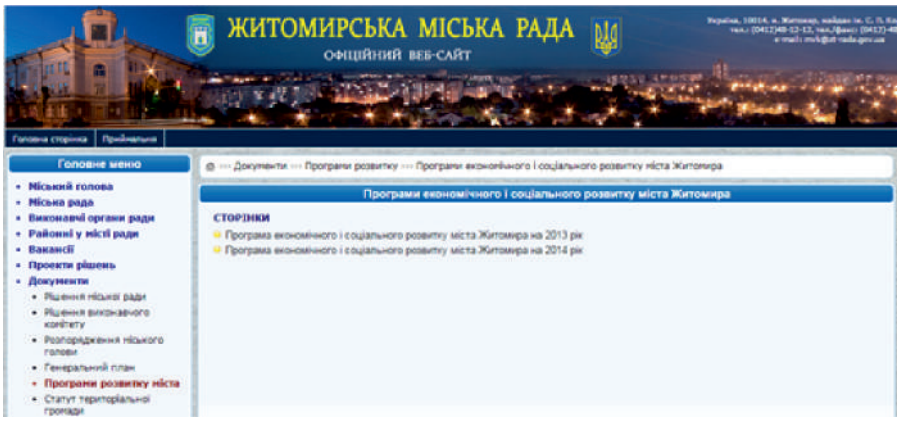

Рис. 3.27 Розділ “Програма соціального і економічного розвитку Житомира” на сайті міської радиЧернігів

На саті міської ради Черкас публікацію ПСЕР передбачено в кількох розділах. У розділі “Міські програми” представлені всі ПСЕР з 2008 по 2015 рік (рис 2.1). Проте в розділі “Важливі документи” станом на вересень 2015 досі висить ПСЕР лише за 2013 рік (рис 3.28)

Рис. 3.28 Розділі Програма соціального і економічного розвитку Черкаси на сайті міської ради

До кращих практик у цьому контексті можна віднести формат публікації ПСЕР на муніципальному інформаційному порталі міста Суми, де відображено не лише реєстр всіх діючих програм на поточний рік, а й усі зміни до них у зручному та компактному вигляді (рис. 3.29)

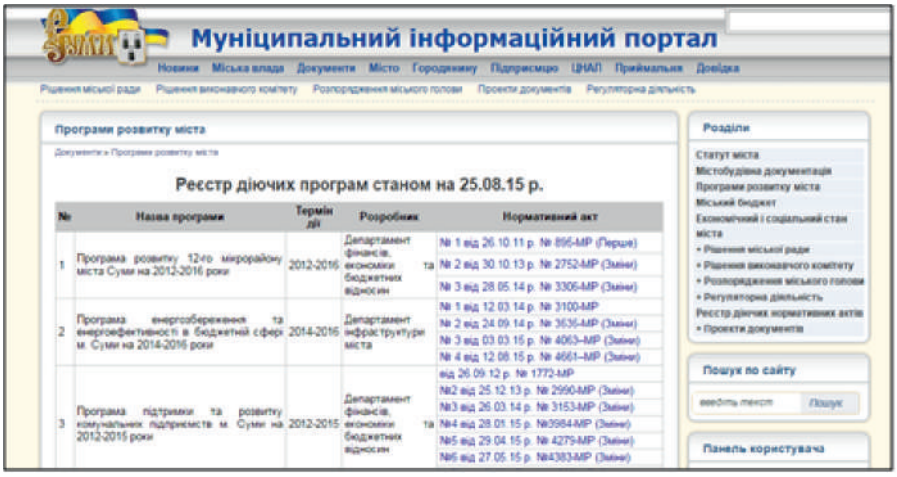

Рис. 3.29 Відображення міських програм на сайті м. Суми

У розділі “Програма соціального і економічного розвитку” на сайті Вінницької міської ради розміщено затверджені міською радою щорічні ПСЕР за 2011-2015рр, звіти про виконання ПСЕР за 2010-2014 рр, рішення міської ради про внесення змін та доповнень, а також щоквартальні довідки про хід виконання ПСЕР (рис. 3.5).

Висновки

Рівень якості розробки ПСЕР в містах-обласних центрах України суттєво різниться. Основними недоліками можна назвати занадто абстрактне формулювання очікуваних результатів та показників ефективності, шаблонність Програм (повторення з року в рік заходів), розсинхронізованість ПСЕР та довгострокової Стратегії, відсутність адекватного плану моніторингу та контролю виконання, відсутність прогнозування основних показників, неповнота відображення інформації у додатках до ПСЕР, відсутність звітів про виконання ПСЕР на сайтах міських рад, невідповідність нормам Закону України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України” та Постанови Кабінету Міністрів України № 621 “Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання державного бюджету“.

З точки зору форми та структури документа найбільш ґрунтовно розробленою є Програма соціального та економічного розвитку міста Суми. Елементи кращих практик також містять ПСЕР Черкас, Вінниці, Івано-Франківська, Києва, Львова, Полтави, Тернополя, Ужгорода, Херсону, Чернігова та Чернівців.

Звіти про виконання бюджетів міст

Будь-який військовий проект потребує вдвічі більше часу ніж планувалось, коштує вдвічі дорожче і дає лише половинчастий ефект
Сайрус Венс, міністр оборони США

У цьому розділі розглянуті кращі практики контенту звітів про виконання бюджетів міст – обласних центрів за 2014 рік, отримані в якості відповідей від органів місцевого самоврядування на інформаційні запити.

Нормативно-правова база

Публікація звіту про виконання бюджету є завершальним елементом бюджетного процесу. Звіт покликаний донести до суспільства напрямки використання коштів платників податків. Необхідність його публікації передбачена бюджетним кодексом України. Органи місцевого самоврядування зобов'язання не пізніше 1 березня після звітного року оприлюднювати звіт про виконання бюджету у газеті, визначеній місцевою радою. Згідно закону "Про доступ до публічної інформації", органи місцевого самоврядування також публікують звіт про використання бюджетних коштів на своїх веб-сайтах. Інформація про виконання місцевого бюджету повинна містити такі дані:

- показники бюджету за загальним та спеціальним фондами про доходи, при чому вони повинні бути деталізованими за видами доходів, які забезпечують надходження не менше 3 відсотків загального обсягу доходів відповідного бюджету.
- інформацію про видатки та кредитування, деталізовану за групами функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету, фінансування.
- показники про стан місцевого боргу та надання місцевих гарантій. Такі показники наводяться порівняно з аналогічними показниками за відповідний період попереднього бюджетного періоду із зазначенням динаміки їх зміни.

На практиці звіти органів місцевого самоврядування мають істотні відмінності. Ми проаналізували форму та зміст звітів про виконання місцевих бюджетів, оприлюднені на сайтах 22 міст обласних центрів, за винятком міст які знаходяться на тимчасово окупованих територіях (Донецьк, Луганськ, Сімферополь, Севастополь).

Зручність пошуку документу на сайті ОМС

Станом на вересень 2015 року окремі розділи "Про бюджет" функціонують на офіційних веб-сайтах всіх містах обласні центри мають (див. додаток 2). В чотирьох із них такі розділи з'явилися після відповідного звернення з рекомендаціями від Центр політичних студій та аналітики.

Серед факторів, які ускладнюють доступ до бюджетної інформації відзначимо відсутність поля "пошук" на сайтах м. Черкаси та м. Ужгород та) та вимогу авторизуватися для пошуку документів у базі даних – "Єдиний міський реєстр актів" м. Харків, хоча на сайтах інших міських рад пошук по документах доступний без реєстрації. Окрім цього в реєстрі є несправності в пошуковому алгоритмі, внаслідок яких доводиться окремі документи шукати способом близьким до ручного перебору.

Візуалізація бюджету

Усталеною формою публікації звіти про виконання бюджету є таблиця. Бюджети міст обласних центрів містять сотні бюджетних рядків. Громадянам які не працюють з фінансовою інформацією на постійній основі достатньо складно в ній розібратися. Для того щоб донести інформацію про використання бюджетних коштів якомога ширшому колу осіб в окремих містах форму подання інформацію про виконання бюджету адаптують для сприйняття пересічними громадянами.

Станом на вересень 2015 року, в Україні візуалізацію бюджетів створюють 8 міст обласних центрів. Органи місцевого самоврядування в цьому напрямку співпрацюють з громадськими організаціями. Наразі є три

проекти в рамках яких створюються візуалізації:

- Kyiv Smart City, що реалізовується Київською міською державною адміністрацією та командою Smart City. Візуалізація бюджету доступна на альтернативному сайті КМДА - www.new.kievcity.gov.ua .
- Ініціатива ГО "Європейське партнерство" в м. Чернівці. www.misto.chv.ua/?cat=84. Особливістю даної ініціативи є рівень деталізації видатків бюджету до рівня бюджетів розпорядників нижчого рівня (шкіл, лікарень дитячих садочків та ін.).
- Проект "Open Budget" Центру політичних студій та аналітики, надає сервіс для органів місцевого самоврядування зі створення візуалізацій бюджетної інформації і доступний на сайті www.openbudget.in.ua. Ключовою відмінністю від інших проектів є безоплатний доступ до програмного забезпечення для ОМС і можливість розміщення візуалізацій бюджету, програми соціально-економічного розвитку, паспортів місцевих програм та ключових показників діяльності міст на сайтах міст. Бюджетними візуалізаціями вже користуються у м. Вінниця, м. Черкаси, м. Львів, м. Івано-Франківськ, м. Тернопіль, м. Херсон, м. Артемівськ, м. Бердянськ, та м. Долина Івано-Франківської області.

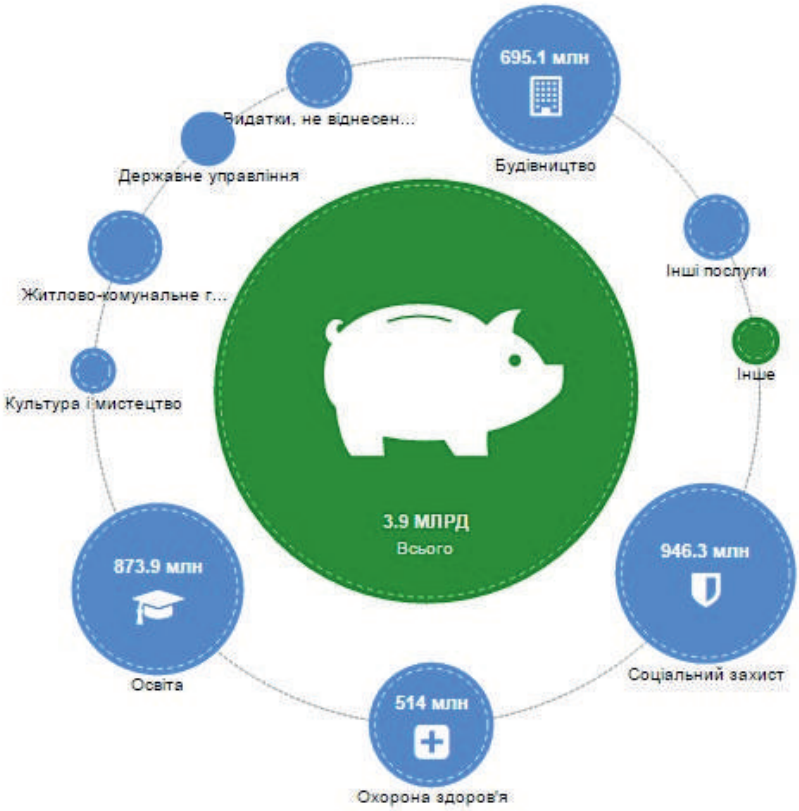

Рис. 4.1 Фрагмент візуалізації звіту про виконання бюджету м. Львів за 2014 рік.

Просторовий бюджет

Сучасні ІТ-технології відкривають нові можливість для створення сервісів візуалізації бюджетної інформації, зокрема надання громадянам інформації про географію видатків місцевих бюджетів. Уже в Україні працюють сервіси, які здатні візуалізувати шляхом перенести на мапу пооб'єктні деталізовані звіти про використання бюджетних коштів, звіти про виконання титульних списків ремонту, капітального будівництва, ремонту доріг, благоустрою та навіть проведення свят.

Такий підхід покликаний дати відповідь громадянам на питання чи справедливо розподіляються видатки між районами міста, чи вирішувалися соціально-побутові проблеми біля місця проживання конкретного мешканця. Використання таких сервісів створює передумови для проведення громадського контролю за використанням коштів – візуальної перевірки ремонту або будівництва відповідних об'єктів.

ІТ-департамент Вінницької міської ради за підтримки Асоціації міст України, МЗС Норвегії та ГО "Кредо" впровадив проект "Мапа коштів вінницької громади", що доступний за посиланням www.map.vmr.gov.ua.

Проект Dream Kyiv реалізував можливість відображати на мапі інформацію про роботу місцевих депутатів м. Києва на сайті www.dreamkyiv.com/maps. Особливістю цих проектів є можливість комунікації зі своїм депутатом через цей сервіс і створення зворотного зв'язку про фізичну наявність робіт і якість їхнього виконання.

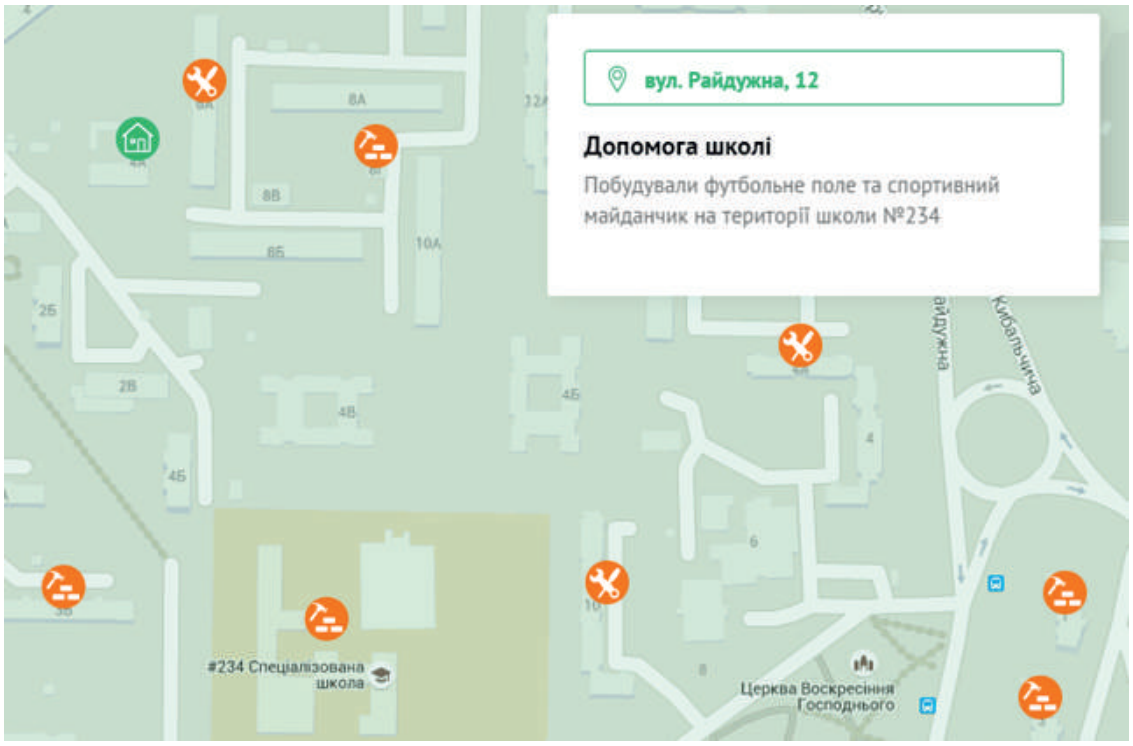

Рис. 4.2. Фрагмент мапи з нанесеними активностями депутата

Проект "Open Budget" Центру політичних студій та аналітики надає безкоштовний сервіс для органів місцевого самоврядування зі створення інтерактивних титульних списків ремонту та капітального будівництва. IT-департамент м. Львова в пілотному режимі тестує створення відповідної візуалізації. Сервіс доступний на сайті www.openbudget.in.ua.

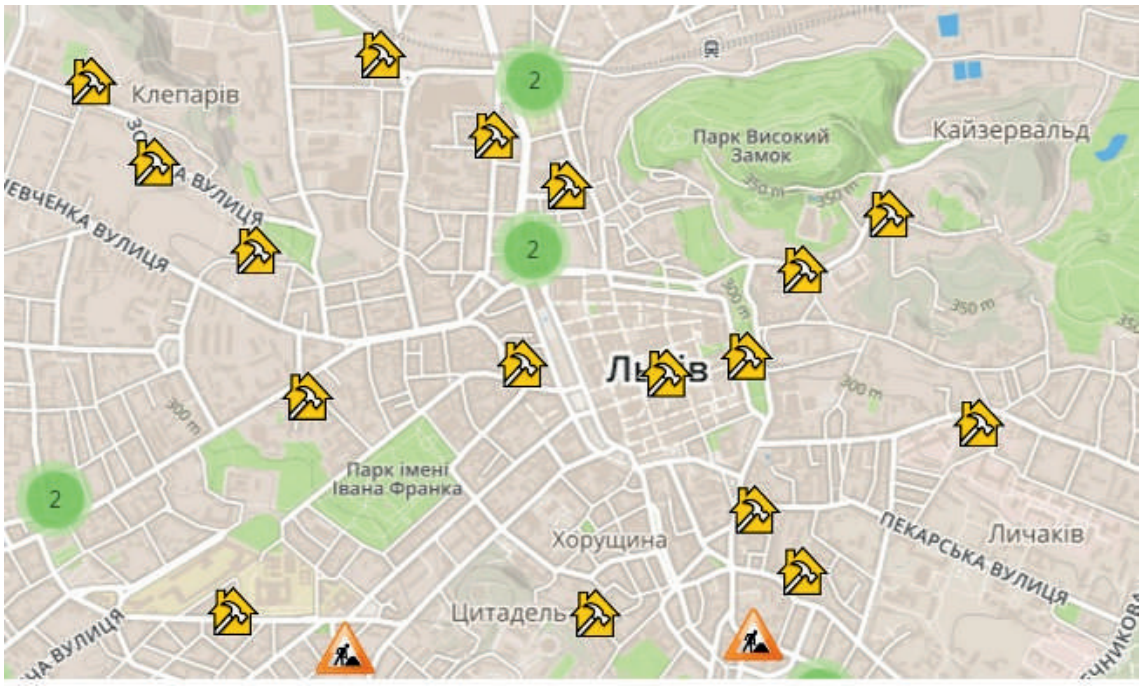

Рис. 4.3. Фрагмент візуалізації титульних списів ремонту м. Львів за 2015 р.

Структура відображення інформації на сайтах ОМС

М. Суми може похизуватися найбільш чіткою структурою відображення бюджетної інформації на сайті ОМС. Окремими розділами поділена інформація по роках і структурована таким чином: номер рішення, дата прийняття, назва та посилання на рішення з додатками про прийняття міського бюджету на рік. Нижче знаходяться рішення про внесення змін та доповнень до міського бюджету з додатками у хронологічному порядку. Також публікується пояснювальна записка до звіту про виконання бюджету. Разом зі звітом публікуються додатки, що є його невід'ємною частиною: №1 віт про виконання доходної частини; №2 звіт про виконання видаткової частини міського бюджету міста за тимчасовою класифікацією видатків та кредитування місцевих бюджетів; №3 звіт про виконання видаткової частини міського бюджету за головними розпорядниками коштів; №4 показники міжбюджетних трансфертів; №5 надання та повернення кредитів з міського бюджету; №6 джерела фінансування; №7 перелік об'єктів, видатки на які будуть проводитись за рахунок бюджету розвитку; №8 перелік міських цільових програм; №9 видатки фонду охорони навколишнього середовища; №10 пояснювальна записка до звіту про виконання бюджету.

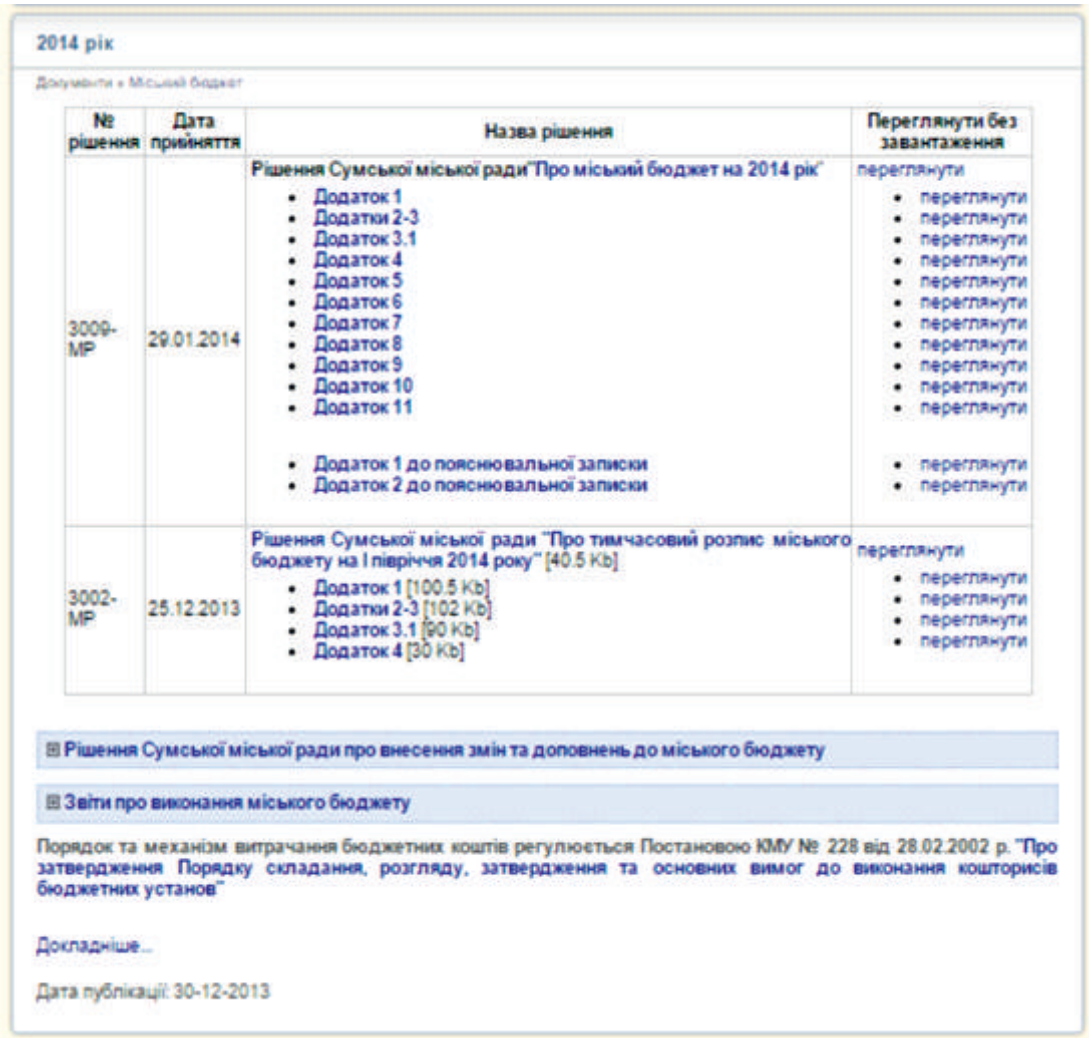

2014 рік

Документи » Міський бюджет

№ рішення	Дата прийняття	Назва рішення	Переглянути без завантаження
3009-МР	29.01.2014	Рішення Сумської міської ради "Про міський бюджет на 2014 рік" • Додаток 1 • Додатки 2-3 • Додаток 3.1 • Додаток 4 • Додаток 5 • Додаток 6 • Додаток 7 • Додаток 8 • Додаток 9 • Додаток 10 • Додаток 11 • Додаток 1 до пояснювальної записки • Додаток 2 до пояснювальної записки	переглянути • переглянути • переглянути • переглянути • переглянути • переглянути • переглянути • переглянути • переглянути • переглянути • переглянути • переглянути • переглянути
3002-МР	25.12.2013	Рішення Сумської міської ради "Про тимчасовий розпис міського бюджету на І півріччя 2014 року" [40.5 Kb] • Додаток 1 [100.5 Kb] • Додатки 2-3 [102 Kb] • Додаток 3.1 [90 Kb] • Додаток 4 [30 Kb]	переглянути • переглянути • переглянути • переглянути • переглянути

⊞ Рішення Сумської міської ради про внесення змін та доповнень до міського бюджету

⊞ Звіти про виконання міського бюджету

Порядок та механізм витрачання бюджетних коштів регулюється Постановою КМУ № 228 від 28.02.2002 р. "Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ"

Докладніше...

Дата публікації: 30-12-2013

Рис. 4.4 Фрагмент відображення звіту про виконання бюджету на сайті м. Суми за 2014 р.

"Інформація про виконання бюджету" замість "звіту про виконання бюджету"

Однією з особливостей відображення бюджетної інформації є практика публікації "інформації про виконання бюджету" замість звіту про його виконання. На перший погляд різниця невелика, проте бюджетним кодексом регламентована інформація, що додається до звіту про виконання бюджету. Інформація про виконання нічим не регламентована і не містить достатню деталізацію інформації про виконання бюджету та важливі додатки до нього. До прикладу у Харкові публікується виключно "Інформацію про виконання бюджету".

Особливості деталізації звіту про виконання бюджету

Програмне забезпечення, що використовується в фінансових органах місцевого самоврядування, дозволяє групувати бюджетну інформацію з різними ознаками. Бюджетним кодексом передбачено можливість групування видатків за бюджетними програмами, розпорядником коштів, функціями, на які здійснюються видатки, та економічними ознаками.

Стаття 76 бюджетного кодексу передбачає розподіл місцевого бюджету на загальний та спеціальний фонди. Усталеною практикою є формування стовпців додатку до звіту про виконання видаткової частини бюджету – затверджено; уточнений план; виконано; різниця між уточненим планом та фактичним виконанням у абсолютному або відносному вимірах.

Додаток
до рішення міської ради
від 27.03.2015 № 2086

З В І Т

про виконання міського бюджету за 2014 рік

тис. грн.

	Затверджено по бюджету	Уточнений план на рік	Виконання за 2014 рік	% виконання
1	2	3	4	5
Загальний фонд				
Податок та збір на доходи фізичних осіб	424780,600	333120,894	336926,258	101,1
з них:				
Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати	376500,000	279992,734	281503,934	100,5

Рис. 4.5. Фрагмент додатку до звіту про виконання міського бюджету Вінниці за 2014 р.

Окремі фінансові органи також відображають **динаміку показників з попереднім бюджетним періодом.**

Інформація про виконання міського бюджету міста Миколаєва за 2014 рік (з динамікою змін порівняно з 2013 роком)

Код бюджетної класифікації	Найменування коду згідно із бюджетною класифікацією	Загальний фонд: Виконано за 2013 рік, тис.грн.	Виконано за 2014 рік, тис.грн.	Зміни (+-): у тис.грн.	у відсотках	Спеціальний фонд: Виконано за 2013 рік, тис.грн.	Виконано за 2014 рік, тис.грн.	Зміни (+-): у тис.грн.	у відсотках
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ДОХІДНА ЧАСТИНА МІСЬКОГО БЮДЖЕТУ									
200000	**Внутрішнє фінансування**	**34834,776**	**-16483,283**	**-51 318,059**	**-147,3**	**-43397,058**	**-64 520,403**	**-21 123,345**	**48,7**
203400	Фінансування за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку	65480,3	-25521,283	-91 001,583	-139,0				
205000	Фінансування за рахунок залишків коштів на рахунках бюджетних установ					-2318,414	545,064	2 863,478	-123,5
208000	Фінансування за рахунок змін залишків коштів бюджетів	-30645,524	9038,000	39 683,524	-129,5	-41078,644	-65065,467	-23 986,823	58,4
900230	**Разом коштів, отриманих з усіх джерел фінансування бюджету за типом кредитора**	**34834,776**	**-16483,283**	**-51318,059**	**-147,3**	**-43397,058**	**-64520,403**	**-21 123,345**	**48,7**
ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАН МІСЦЕВОГО БОРГУ МІСЬКОГО БЮДЖЕТУ МІСТА МИКОЛАЄВА									
Код бюджетної класифікації	**Класифікація боргу за типом боргового зобов"язання**	**станом на 01 січня 2014 року, тис. грн.**	**станом на 01 січня 2015 року, тис. грн.**	**Зміни (+-): у тис.грн.**	**у відсотках**	**станом на 01 січня 2014 року, тис. грн.**	**станом на 01 січня 2015 року, тис. грн.**	**Зміни (+-): у тис.грн.**	**у відсотках**
400000	**Внутрішній борг**	**107167,6**	**81646,317**	**-25 521,283**	**-23,8**				

Рис. 4.6 Фрагмент додатку до звіту про виконання міського бюджету Миколаєва за 2014 р.

Фінансовий орган м. Сум використовує **практику відображення видатків споживання та видатків розвитку.**

Звіт про виконання видаткової частини міського бюджету міста Суми за 2014 рік за головними розпорядниками коштів

(грн.)

Код типової відомчої класифікації видатків	Назва головного розпорядника коштів	Видатки загального фонду: Затверджено по бюджету з урахуванням змін: Всього	з них: оплата праці	комунальні послуги та енергоносії	Касові видатки: Всього	з них: оплата праці	комунальні послуги та енергоносії	% виконання до затвердженого по бюджету	Видатки спеціального фонду: Затверджено по бюджету з урахуванням змін: Всього	споживання	з них: оплата праці	комунальні послуги та енергоносії	розвитку	Касові видатки: Всього	споживання	з них: оплата праці	комунальні послуги та енергоносії	розвитку	% виконання до затвердженого по бюджету	РАЗОМ
Код тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів	Найменування коду тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів																			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
03	Виконавчий комітет Сумської міської ради	36 899 004,49	16 493 618,66	2 124 223,00	33 851 638,73	16 387 362,84	1 789 451,20	91,7	26 426 046,68	783 797,00	127 427,00	91 007,00	25 642 249,68	3 687 734,32	731 696,90	230 766,51	78 937,20	2 956 037,42	14,0	37 539 373,05
010116	Органи місцевого самоврядування	19 536 061,00	11 263 150,00	1 051 697,00	18 785 139,76	11 263 150,00	876 111,90	96,2	784 570,60				784 570,60	846 571,21	57 428,57			789 142,64	107,9	19 631 710,97
090412	Інші видатки на соціальний захист населення	87 808,00			87 751,51			99,9												87 751,51
091101	Утримання центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	944 557,19	609 450,00	63 580,00	885 973,07	587 605,28	55 793,73	93,8	10 000,00				10 000,00							885 973,07
091102	Програми і заходи центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	25 000,00			13 847,00			55,4												13 847,00
091103	Соціальні програми і заходи державних органів у справах молоді	112 700,00			66 926,02			59,4												66 926,02

Рис. 4.7 Фрагмент додатку до звіту про виконання міського бюджету м. Суми за 2014 р

На сайті м. Кіровограда доступний звіт про виконання бюджету, що поєднує в собі інформацію за всіма класифікаціями. Також публікуються додатки до звіту “Розподіл видатків міського бюджету за головними розпорядниками у розрізі бюджетних програм”.

Код типової відомчої класифікації видатків	Назва головного розпорядника коштів	Видатки загального фонду							Видатки спеціального фонду											РАЗОМ
		Затверджено по бюджету з урахуванням змін			Касові видатки				Затверджено по бюджету з урахуванням змін					Касові видатки						
Код тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів	Найменування коду тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів	Всього	з них		Всього	з них			Всього	споживання	з них		розвитку	Всього	споживання	з них		розвитку		
			оплата праці	комунальні послуги та енергоносії		оплата праці	комунальні послуги та енергоносії				оплата праці	комунальні послуги та енергоносії				оплата праці	комунальні послуги та енергоносії			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
03	Виконавчий комітет Сумської міської ради	36 889 004,40	16 493 618,66	2 124 233,00	33 651 638,73	16 387 362,84	1 789 453,20	91,7	26 416 846,68	783 797,00	127 427,00	91 007,00	25 642 249,68	3 687 734,32	731 696,96	130 766,51	78 837,20	2 956 037,42	14,0	37 538 373,65
010116	Органи місцевого самоврядування	19 535 081,00	11 265 350,00	1 051 697,00	18 781 338,76	11 265 350,00	876 111,95	96,2	794 870,60				794 870,60	949 571,21	57 428,57			789 142,64	107,4	19 631 710,97
090412	Інші послуги на соціальний захист населення	87 800,00			87 751,51			99,9												87 751,51
091101	Управління цивільно соціального захисту дітей-сиріт, дітей та молоді	844 557,19	609 450,00	69 580,00	885 973,07	587 605,28	55 793,73	95,8	10 000,00				10 000,00							885 973,07
091102	Програми і заходи центрів соціальних служб дітей-сиріт, дітей та молоді	25 000,00			13 847,00			55,4												13 847,00
091103	Соціальні програми і заходи державних органів у справах молоді	112 700,00			66 926,02			59,4												66 926,02

Рис. 4.8 Фрагмент звіту про видатки загального фонду бюджету м. Кіровограда за 2014 р.

Додаткова інформація до звіту про виконання бюджету на сайтах ОМС

КМДА єдині серед органів місцевого самоврядування забезпечують публікацію на власному веб-ресурсі паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання. Звіти про виконання паспортів бюджетних програм, крім обсягів фінансування за відповідною бюджетною програмою, містять також 3 групи результативних показників виконання бюджетної програми – показників продукту, ефективності та якості.

Звіт
про виконання паспорта бюджетної програми місцевого бюджету станом на 01.01.2015 року

1. 0400000 (КПКВК МБ) — Апарат виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) (найменування головного розпорядника)

2. 0410000 (КПКВК МБ) — Апарат виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) (найменування відповідального виконавця)

3. 0419232 (КПКВК МБ) 240900 (КТКВК)(1) — Розвиток електронного урядування в м.Києві на 2012-2014 роки (за рахунок цільового фонду) (найменування бюджетної програми)

4. Видатки та надання кредитів за бюджетною програмою за звітний період: (тис.грн)

Затверджено паспортом бюджетної програми			Касові видатки (надані кредити)			Відхилення		
загальний фонд	спеціальний фонд	разом	загальний фонд	спеціальний фонд	разом	загальний фонд	спеціальний фонд	разом
	7 550,000	7 550,000		4 427,770	4 427,770		-3 122,230	-3 122,230

5. Обсяги фінансування бюджетної програми за звітний період у розрізі завдань: (тис.грн)

№ з/п	КТКВК	КПКВК	Підпрограма/завдання бюджетної програми (2)	Затверджено паспортом бюджетної програми			Касові видатки (надані кредити) за звітний період			Відхилення		
				загальний фонд	спеціальний фонд	разом	загальний фонд	спеціальний фонд	разом	загальний фонд	спеціальний фонд	разом
1	240900	0419232	Погашення кредиторської заборгованості за виконані послуги зі створення та впровадження комплексних систем захисту інформації по договорам минулих років		2 333,770	2 333,770		2 333,770	2 333,770			
2	240900	0419232	Підвищення якості та доступності адміністративних послуг для людей та громадянина, спрощення процедур та скорочення адміністративних витрат; підвищення якості адміністративних та управлінських процесів, забезпечення контролю за результативністю діяльності місцевих органів влади та місцевого урядування з одночасним забезпеченням належного рівня інформаційної безпеки; забезпечення оперативного доступу до		5 216,230	5 216,230		2 094,000	2 094,000		-3 122,230	-3 122,230

Рис. 4.9 Фрагмент звіту про виконання бюджетної програми бюджету м. Києва за 2014 р.

Моніторинг виконання міського бюджету

Усі органи місцевого самоврядування публікують звіти про виконання бюджету, проте роблять це з різними часовими лагами. Окремі фінансові органи на власних ресурсах публікують моніторинг виконання міського бюджету, зокрема:

- м. Ужгород публікує тільки річний звіт про виконання бюджету
- м. Хмельницький – звіт про виконання бюджету за півріччя та за рік.
- м. Луцьк, м. Миколаїв, м. Львів, м. Тернопіль, м. Рівне, м. Суми, м. Полтава, м. Івано-Франківськ, м.

Дніпропетровськ, м. Рівне, м. Чернігів – щоквартальне виконання бюджету;

- м. Кіровоград, м. Київ, м. Херсон, – помісячне виконання бюджету;
- м. Чернівці, м. Вінниця, м. Одеса, м. Житомир, м. Харків, м. Запоріжжя – щотижневе виконання бюджету;
- м. Черкаси – щоденний моніторинг;
- Фінансовий орган м. Ужгорода публікує не машиночитну інформацію про виділення бюджетних асигнувань, без зазначення призначення платежу.

Висновки

Аналіз звітів про виконання місцевих бюджетів показав, що існують відмінності як в формі подачі інформації, так і в її змісті. Відмінними є часові рамки публікації інформації про виконання бюджету.

Головним недоліком є практика публікації звітності, що покликана задовольнити потребу контролюючих органів і є нечитабельною та незрозумілою для пересічних громадян. А звіт покликаний саме дати розуміння, куди були витрачені кошти. З цієї проблеми слідує проблема змісту - відсутність пооб'єктної деталізації. Практика публікації агрегованих даних, що підходять для планування та виконання функцій державного управління абсолютно не підходять для платників податків оскільки відображають “середню температуру по палаті” і не дають відповіді на егоїстичне питання: “Яка мені з цього вигода?”. Відсутність практики публікації звітів про виконання титульних списків ремонту, капітального будівництва, озеленення територій тощо, призводить до неможливості проведення громадського контролю – чи дійсно проведені ці заходи чи ні.

Лише м. Чернівці публікує інформацію про виконання бюджету у відомчому розрізі з деталізацією до розпорядників нижчого рівня (бюджети шкіл, садочків, лікарень).

Окремі фінансові органи намагаються публікувати додаткову інформацію – як звіти про виконання паспортів бюджетних програм – з переходом до програмно-цільового методу формування бюджетів це стане усталеною практикою по всім ОМС.

На нашу думку для пересічних громадян достатньою є публікація квартальних звітів про виконання бюджету. Публікації щомісячних, щотижневих чи щоденних звітів для переважної більшості громадян не несуть значної додаткової корисності, проте надмірно завантажують фінансові органи.

Співпраця з громадськими організаціями може призвести до запровадження альтернативних підходів зорієнтованих на кінцевого споживача – платника податків та підвищити довіру до органів місцевого самоврядування. Одним із можливих підходів є створення Громадського бюджету концепція якого доступна на сайті Центру політичних студій та аналітики. Безкоштовно створити громадський бюджет на основі фінансової та статистичної звітності можна буде користуючись сайтом www.openbudget.in.ua з 2016 року.

Якщо вчений не може за п'ять хвилин пояснити п'ятирічній дитині чим він займається, то це не вчений, а шарлатан
Курт Воннегут

Пояснювальні записки до звіту про виконання бюджету

Розділ V

У цьому розділі розглянуті кращі практики змісту пояснювальних записок до звітів про виконання бюджету за 2014 рік, отримані у відповідь на запити від органів місцевого самоврядування міст обласних центрів.

Пояснювальні записки до проекту бюджету, затвердженого бюджету та звіту про його виконання є важливим елементом бюджету. Деякі фінансові органи місцевого самоврядування відносять їх до додатків до бюджету, проте така практика - скоріше виключення з правила.

Звіт про виконання бюджету містить лише табличну інформацію різного рівня деталізації без пояснення причинно-наслідкових зв'язків у цій таблиці. Саме пояснювальна записка покликана дати розуміння місцевим депутатам та широкій громадськості про стан справ у бюджетній сфері.

Нормативно-правова база

У пункті 1 статті 76 Бюджетного кодексу передбачено необхідність створення пояснювальної записки і надання її місцевим депутатам разом з проектом рішення про місцевий бюджет. При цьому записка повинна містити:

а) інформацію про соціально-економічний стан відповідної адміністративно-територіальної одиниці і прогноз її розвитку на наступний бюджетний період, покладені в основу проекту місцевого бюджету;

б) оцінку доходів місцевого бюджету з урахуванням втрат доходів місцевого бюджету внаслідок наданих Верховною Радою Автономної Республіки Крим, відповідною місцевою радою податкових пільг;

в) пояснення до основних положень проекту рішення про місцевий бюджет, включаючи аналіз пропонованих обсягів видатків і кредитування за бюджетною класифікацією. Пояснення включають бюджетні показники за попередній, поточний, наступний бюджетні періоди в розрізі класифікації видатків та кредитування бюджету;

г) обґрунтування особливостей міжбюджетних взаємовідносин та надання субвенцій на виконання інвестиційних проектів;

ґ) інформацію щодо погашення місцевого боргу, обсягів та умов місцевих запозичень.

Загальний огляд

Створення пояснювальної записки до звітів про виконання бюджету прямо не передбачено бюджетним кодексом, проте є усталеною практикою. Виходячи з цього, наповнення пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету, створене фінансовими органами місцевого самоврядування, варіюється за інформаційним наповненням і деталізацією. Наприклад, пояснювальна записка про виконання бюджету м. Тернополя за 2014 рік складає 4 сторінки, а в аналогічному документі м. Вінниця за 2014 рік – 226 сторінок.

Типова пояснювальна записка містить загальну характеристику виконання бюджету, показники економічного розвитку міста, інформацію про виконання бюджету за доходами та видатками, інформацію про кредитування й міжбюджетні трансферти. Проте стосовно інформаційного наповнення цих розділів існують суттєві відмінності в тому, яку інформацію надають місцеві фінансові органи.

Загальна характеристика виконання бюджету дублює текст рішення про затвердження звіту про виконання бюджету й містить загальну агреговану інформацію про виконання бюджету за доходами та видатками з зазначенням скільки припадає на загальний та спеціальний фонди.

Показники економічного розвитку міста зазначають більшість фінансових органів. Цей блок повністю дублює аналогічний у звіті про виконання програми соціально-економічного розвитку, для виконання якого і створюється бюджет. Вважаємо що цю інформацію такою, що не повинна міститися в звіті про виконання

бюджету. Достатньо зазначити, у якому документі містяться ці дані.

Доходи бюджету

Аналізуючи відображення дохідної частини бюджету, ми наштовхнулися на такі особливості:

Окремі фінансові органи зазначають причини недовиконання статей бюджету за доходами. Наприклад, пояснювальна записка до звіту про виконання бюджету м. Дніпропетровська за 2014 рік містить інформацію про причини невиконання надходжень по ПДФО в розрізі найбільших платників цього податку (рис.5.1).

Крім того, у порівнянні з 2013 роком спостерігається зменшення сплати податку на доходи фізичних осіб великими підприємствами: ТОВ «Комфі Трейд» – скорочення в 3,6 рази (в 2013 році – 13281,6 тис. грн., в 2014 році – 3710,6 тис. грн.), ВО «Південний машинобудівний завод ім. О.М. Макарова» – у 1,5 рази (в 2013 році – 19047,7 тис. грн., в 2014 році – 12653,6 тис. грн.), Відокремлений структурний підрозділ «Вагонне депо Нижньодніпровськ-Вузол» ДП Придніпровська залізниця – у 3,1 рази (в 2013 році – 3074,5 тис. грн., в 2014 році – 984,4 тис. грн.), ПАТ «А-Банк» – 1,4 рази (в 2013 році – 4814,0 тис. грн., в 2014 році – 3351,3 тис. грн.), ВАТ «Інтерпайп НТЗ» – на 7,8% (в 2013 році – 22442,3 тис. грн., в 2014 році – 20685,6 тис. грн.), ПАТ «Веста-Дніпро» – в 34,6 рази (в 2013 році – 1664,4 тис. грн., в 2014 році – 48,1 тис. грн.) тощо;

Рис. 5.1 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Дніпропетровськ за 2014 р.

ПДФО є основним податковим джерелом наповнення бюджету на місцевому рівні. Фінансовий орган м. Одеси надає інформацію про структуру формування ПДФО за видами економічної діяльності (рис.5.2)

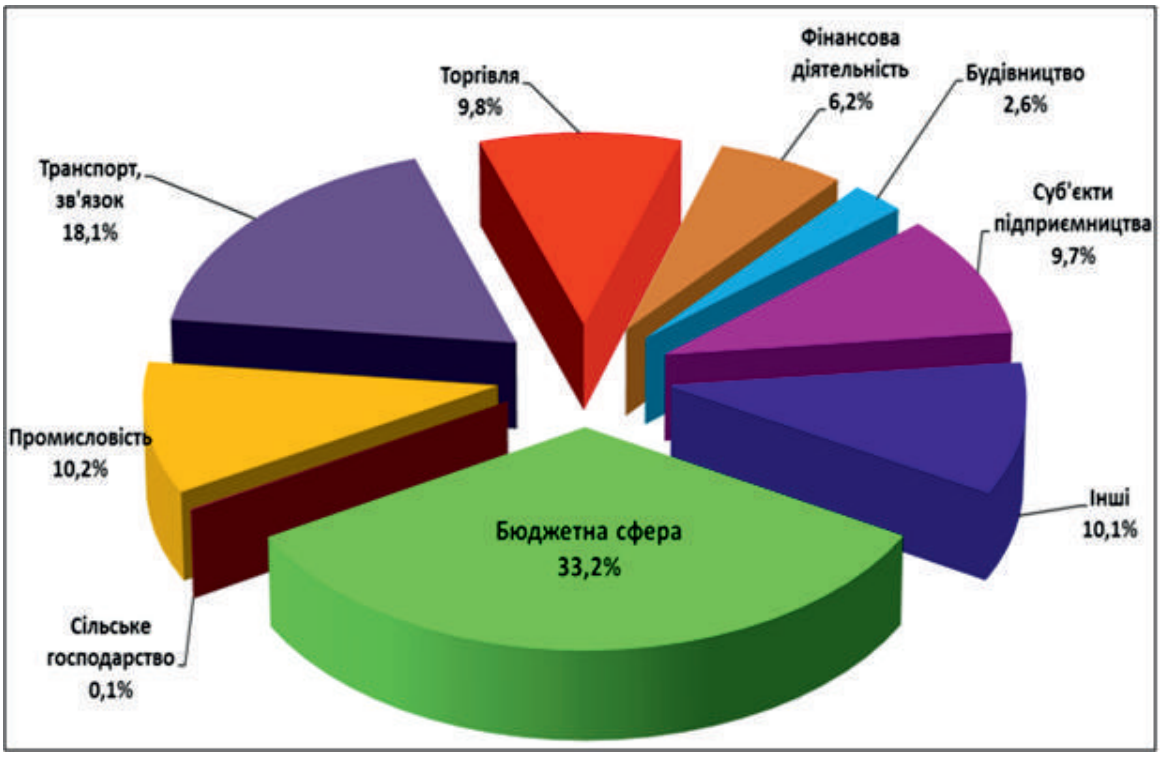

Рис. 5.2 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Одеса за 2014 р.

Пояснювальна записка до звіту про виконання бюджету м. Одеси містить інформацію про стан розгляду справ щодо стягнення заборгованості по ПДФО по ключових боржниках (рис.5.3).

Борги по податку на доходи фізичних осіб виникають за результатами перевірок податковими органами та згідно наданих декларацій.

Найбільшими боржниками є:

- *СПД Кірейчук Вікторія Геннадіївна сума боргу становить 659,4тис.грн.*, борг утворився згідно з актом перевірки від 21.04.2011г. (Справа щодо стягнення заборгованості перебуває в Одеському кружному суді, готуються документи на стягнення за рахунок майна);
- СПД *Грисюк Олена Євгенівна сума боргу становить 324,2тис.грн.* Борг утворився згідно з актом перевірки від 06.11.2013г. готуються документи на стягнення за рахунок майна;

Рис. 5.3 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Одеса за 2014 р

Зменшення надходжень також можуть бути спричинені змінами в національному законодавстві чи в локальних нормативно-правових актах. Пояснювальна записка Чернівців за 2014 рік містить інформацію про нормативно-правові акти, дія яких спричинила зменшення надходжень по окремих статтях доходів місцевого бюджету (рис.5.4).

" **Надходження збору за першу реєстрацію транспортних засобів** в Україні станом на 01.01.2015 року склали 9250511,3 грн. або 177,9% до уточненого плану на рік (5200000,0 грн.) перевиконано на 4050511,3 грн. Порівняно з 2013 роком надходження зменшились на 2129263,0 грн. або 18,7%, що спричинене зменшенням ввозу на митну територію України транспортних засобів, **внаслідок дії до 08.04.2014 року Закону України від 04.07.2013 року №422-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо сплати екологічного податку за утилізацію знятих з експлуатації транспортних засобів та вдосконалення деяких податкових норм»** ".

Рис. 5.4 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Чернівці за 2014 р

Фінансовий орган КМДА в пояснювальній записці зазначає адміністративні та політичні причини невиконання по платі за землю. Така інформація може стимулювати депутатів у наступному році прийняти відповідні рішення (рис.5.5).

Невиконання планового показника по платі за землю, пов'язане з низьким рівнем його адміністрування та неврегульованих на законодавчому рівні нормах Цивільного кодексу України та Податкового кодексу України, а також не оформлених належним чином користувачами земельних ділянок правоустановчих документах.

Крім того, у 2014 році не відбулося:

- змін базової вартості земельних ділянок до оподаткування;
- індексації нормативної грошової оцінки землі;
- зміни площ земельних ділянок, що підлягають оподаткуванню.

Рис. 5.5 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Києва за 2014 р.

Протягом року в затверджений бюджет вносяться зміни. Фінансовий орган м. Вінниці зазначає реквізити рішень місцевої ради відповідно до яких були прийняті зміни до бюджету (рис.5.6).

I. Так, рішеннями міської ради від 11.04.2014 року №1665, від 07.08.2014 року №1782, від 26.12.2014 року №1937 та від 23.01.2015 року №2010 ***по власних і закріплених доходах міського бюджету*** зменшено план ***на суму 159956,499 тис. грн.***,

II. План ***по офіційних трансфертах загального фонду відповідно до*** рішень міської ради від 11.04.2014 року №1665, від 30.05.2014 року №1715, від 27.06.2014 року №1755, від 26.09.2014 року №1822, від 10.10.2014 року №1847, від 31.10.2014 року №1857, від 17.11.2014 року №1889, від 28.11.2014 року №1899, від 09.12.2014 року №1930, від 26.12.2014 року № 1937 зменшено ***на загальну суму 44074,15615 тис.грн.***,

Рис. 5.6 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Вінниці за 2014 р.

Пояснювальна записка до бюджету м. Одеси єдина серед міст обласних центрів містить порівняльну інформацію з бюджетами інших міст України (рис.5.7).

Рис. 5.7 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Одеса за 2014 р.

Пояснювальна записка м. Суми єдина серед міст обласних центрів **містить порівняння з показниками минулих бюджетних періодів** (рис.5.8).

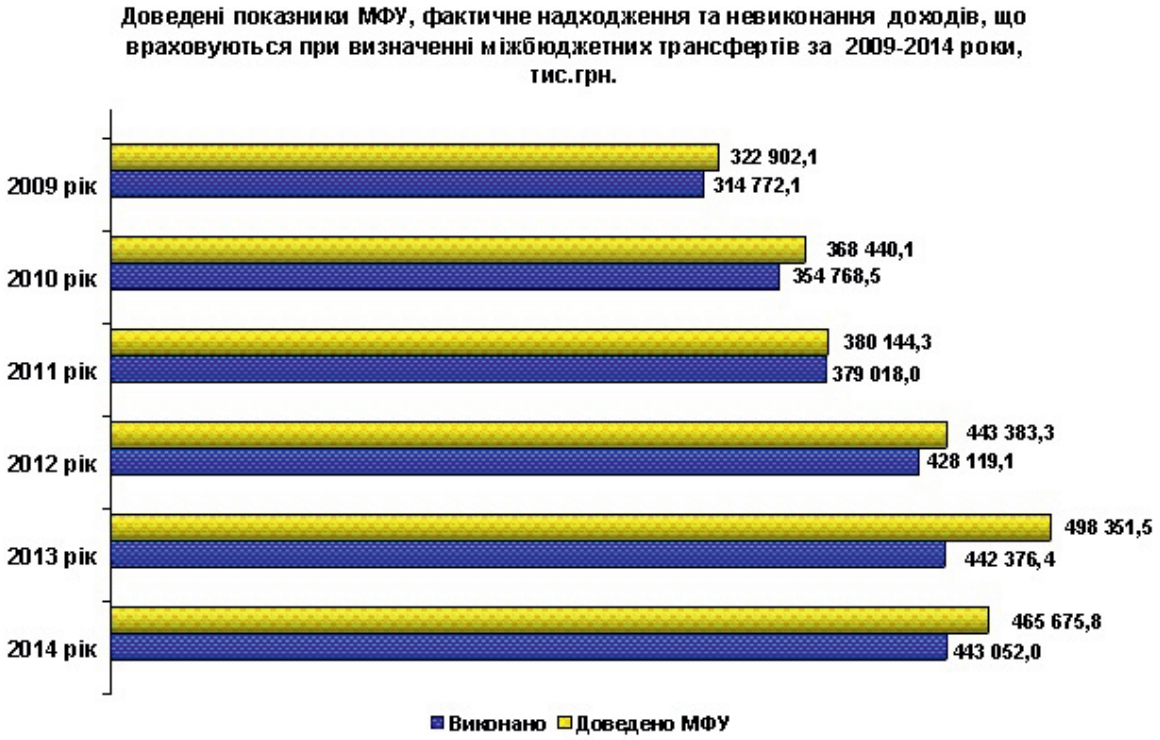

Рис. 5.8 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Суми за 2014 р.

Фінансовий орган м. Луцька виділяє окремо статті доходів, що надходять до бюджету розвитку. Пояснювальна записка також містить інформацію про розподіл доходів між першим та другим кошиком місцевого бюджету, які були скасовані змінами до бюджетного кодексу від 28.12.2014 (рис.5.9).

	Бюджет розвитку	**47 812,0**
18010000	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	150,0
18050000	Єдиний податок	41 975,0
31030000	Надходження від відчуження майна комунальної власності	2 500,0
33010000	Надходження від продажу землі	3 187,0
	Спеціальний фонд	**220 569,9**
12020000	Податок з власників транспортних засобів 70%	
12030000	Збір за першу реєстрацію транспортного засобу 70%	10 050,0
18041500	Збір за провадження торг. діяльності нафтопродуктами на АЗС	192,0
24062100	Грошові стягнення за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього середовища	7,5
24110900	Відсотки за користування довгостроковим кредитом, що надається молодим сім'ям на б-во та придбання житла	10,7
25010000	Спецфонди бюджетних установ-платні послуги	25 124,4
25020000	Спецфонди бюджетних установ-гранти, дарунки	
19000000	Екологічний податок 25,0%	232,7
50110000	Цільові фонди, утворені органами місцевої влади	5 130,0
41034400	Субвенція на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг комунальної власності	22 093,2
41035000	Інші субвенції	20,0
41036600	Субвенція на погашення заборгованості з різниці в тарифах на теплову енергію, послуги з водопостачання та водовідведення	157 709,4

Рис. 5.9 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Луцьк за 2014 р.

Видатки бюджету

Видаткова частина бюджету має набагато більше варіантів представлення ніж дохідна, оскільки Стаття 10 Бюджетного кодексу визначає можливість структурувати її за різними класифікаціями, зокрема: за функціями, з виконанням яких пов'язані видатки (функціональна класифікація), за ознакою головного розпорядника коштів (відомча класифікація) та бюджетними програмами (бюджетна класифікація). Програмна використовується в тому разі, якщо міська рада користується програмно-цільовим методом формування бюджету. До застосування програмного методу – органи місцевого самоврядування послуговуються тимчасовою класифікацією видатків. Також видатки можуть бути згрупованими за предметною ознакою (економічна класифікація).

Частіше за все фінансові органи дають узагальнену характеристику виконання загального та спеціального фонду бюджету й кредитування, надають деталізацію в розрізі кодів КТКВК чи КФК в залежності від використання програмно-цільового методу. Кращими практиками в загальній характеристиці виконання загального та спеціального фондів є надання інформації про структуру видатків кожного з фондів за функціональною та економічними розрізами, частіше за все їх групують у вигляді кругових діаграм (рис. 5.10).

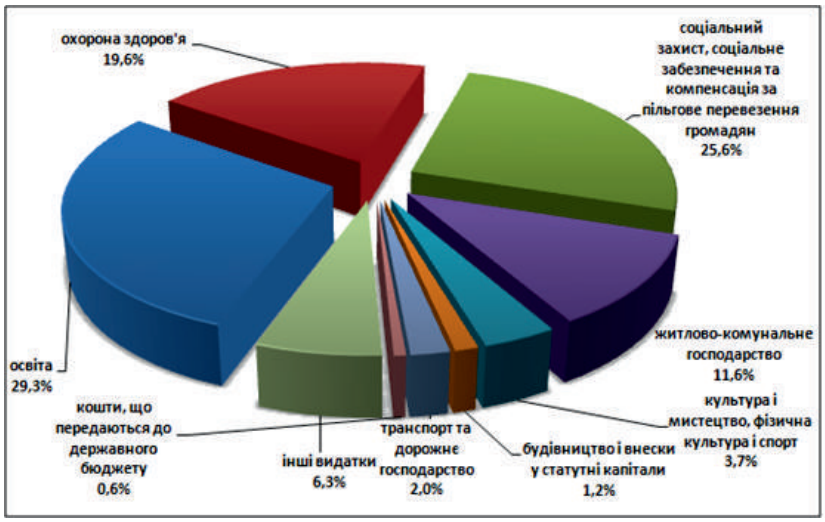

Рис. 5.10 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Запоріжжя за 2014 р.

Наступним за блоком загальної характеристики виконання бюджету частіше за все фінансові органи надають інформацію в розрізі ключових кодів КТКВК чи основними галузями. Всередині кожної галузі інформація частіше за все деталізується за економічною ознакою, проте наявні відмінності в глибині деталізації. Провівши контент аналіз відповідних розділів пояснювальних записок ми встановили такі особливості:

Надання інформації, згрупованої за економічною класифікацією в межах ключових кодів КТКВК, - усталена практика. Проте є особливість, яка відрізняє фінансовий орган м. Вінниці – надання деталізованої інформації про капітальні видатки спеціального фонду, наприклад, в сфері охорони здоров'я (рис.5.11).

Виконання капітальних видатків характеризується наступними даними:

тис.грн.

Найменування видатків	КЕКВ	Затверджено по бюджету на 2014 рік	Уточнений бюджет на 2014р.	Фактично виконано за 2014р.	Відхилення до уточненого плану на 2014р.	% до уточненого плану на 2014 р.
Капітальні видатки	3000	5014,570	7760,953	7284,559	-476,394	93,9
Придбання обладнання	3110	15,000	15,000	15,000		100,0
Капітальні трансферти підприємствам (установам, організаціям)	3210	4999,570	7745,953	7269,559	-476,394	93,8
з них:						
- придбання обладнання		*897,650*	*2255,454*	*2190,673*	*-64,781*	*97,1*
- капітальний ремонт		*4101,920*	*5490,499*	*5078,886*	*-411,613*	*92,5*
Первинна медична допомога		4999,570	7508,565	7035,751	-472,814	93,7
Вторинна медична допомога			237,388	233,808	-3,580	98,5
Інші заклади охорони здоров'я		15,000	15,000	15,000		100,0

Рис. 5.11 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Вінниця за 2014 р.

Наведено деталізацію предметів, що були закуплені з зазначенням вартості кожної окремої одиниці, наведено перелік об'єктів проведення капітального ремонту з зазначенням характеру проведених робіт (рис.5.12).

Фактичне виконання по капітальним видаткам по закладах охорони здоров'я за рахунок коштів, що передаються із загального фонду до бюджету розвитку (спеціального фонду), складає 4526,291 тис. грн., в тому числі:

- ***на придбання обладнання – 209,773 тис. грн.***, з них:

= холтер, конструкція-павільйон, ресепшн, патчкорди, 3 комп'ютери, лічильник тепла для центрів первинної медико-санітарної допомоги (194,773 тис.грн.);

= 3 комп'ютери для централізованої бухгалтерії департаменту охорони здоров'я - фінансового сектору (15,0 тис.грн.);

- ***на проведення капітального ремонту – 4316,518 тис.грн.***, з них:
  - *КЗ "ЦПМСД 1"*

    = 2 поверху приміщення амбулаторії по вул.Пархоменка, 13 (603,899 тис.грн.);
  - *КЗ "ЦПМСД 2"*

    = приміщень по вул.Першотравнева, 44 (310,395 тис.грн.);

    = даху корпусу №3 по вул.Першотравнева, 44 (393,241 тис.грн.);
  - *КЗ "ЦПМСД 3"*

    = покрівлі будівлі по Хмельницькому шосе, 96 (398,708 тис.грн.);

    = приміщень пологового будинку №1 по Хмельницькому шосе, 98 (149,999 тис.грн.);

    = приміщень МКЛ №1 по Хмельницькому шосе, 96 (348,876 тис.грн.);

Рис. 5.12 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Вінниця за 2014 р

Позитивною практикою є **зазначення кількості прямих бенефіціарів по кожній із статей видатків**, наприклад м. Київ. Такий підхід дозволяє визначати вартість надання одиниці послуг, оцінювати ефективність використання коштів (Value for Money Evaluation), та наближує перехід до програмно-цільового методу формування бюджетів. (рис.5.13).

В бюджеті м. Києва на функціонування і розвиток закладів освіти м. Києва видатки загального фонду затверджено у сумі 5 049 693,2 тис. грн, касові видатки становлять 4 645 114,2 тис. грн, з яких видатки на:

створення умов на здобуття безоплатної дошкільної освіти 94,0 тисяч дітей – 1 316 868,8 тис. грн;

охоплення загальною середньою освітою 236,2 тисяч учнів м. Києва – 2 696 942,7 тис. грн;

розвиток здібностей і таланту 73,1 тисяч дітей в позашкільних навчальних закладах – 141 588,6 тис. грн;

підготовку 9,7 тисяч кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах – 167 856,6 тис. грн;

Рис. 5.13 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Києва за 2014 р.

Пояснювальна записка м. Одеси містить найбільш деталізовану інформацію серед міст обласних центрів **щодо кількості отримувачів соціальних послуг та виплат від міста** (рис.5.14).

Крім того, *щомісячно* отримували допомогу з бюджету міста:

Категорії одержувачів	*Кількість одержувачів (звітна)*	*Розмір щомісячної допомоги (грн)*	*Отримано за 2014 рік (тис. грн)*
Діти - сироти	93	500	550,5
Матері, удови та діти працівників органів внутрішніх справ, загиблих при виконанні службових обов'язків	75	500	445,5
Громадяни міста віком старше 100 років	36	600	205,2
Почесні громадяни міста Одеси	7	1000	87,0
Праведники народів Світу	7	500	42,0
Реабілітовані громадяни	25	500	159,5
Всього			**1 489,7**

Рис. 5.14 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Одеси за 2014 р.

Фінансовий орган м. Вінниці відзначається наданням найбільш деталізованої інформації. Одним із прикладів деталізації можна навести інформацію з розділу “Інші послуги, пов'язані з економічною діяльністю” (рис 5.15).

Використання коштів в розрізі окремих видатків характеризується слідуючими показниками:

тис.грн.

КФК	Назва видатків	КЕК	Передбачено по бюджету на 2014р.	Уточнений план на 2014 р.	Касові видатки за 2014 р.	% виконання до уточненого плану 2014 р.
180000	**Інші послуги, пов'язані з економічною діяльністю**		**42804,800**	**69724,109**	**60075,922**	**86,2**
	в тому числі:					
180409	**Внески органів місцевого самоврядування у статутні капітали суб'єктів підприємницької діяльності**		**41853,180**	**69489,103**	**59840,921**	**86,1**
	з них:					
	Поповнення статутного капіталу КП ВМР "Муніципальна поліція"	3210	488,200	232,810	232,809	100,0
	Поповнення статутного капіталу МКП «Аварійно-диспетчерська служба»	3210	2467,000	3814,898	3706,897	97,2
	з них:					
	- за придбані основні засоби у 2013 році *(за рахунок залишку коштів, що утворився по спеціальному фонду (бюджету розвитку) міського бюджету станом на 01.01.2014р. (надходження від єдиного податку)*			1481,898	1481,897	100,0
	Поповнення статутного капіталу МКП «Житлово-експлуатаційна контора № 5»	3210	179,000	314,000	206,000	65,6
	Поповнення статутного капіталу МКП «Житлово-експлуатаційна контора № 6»	3210	162,000	314,000	206,000	65,6
	Поповнення статутного капіталу МКП «Житлово-експлуатаційна контора № 7"	3210	51,000	168,000	60,000	35,7

Рис. 5.15 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Вінниці за 2014 р.

Пояснювальна записка м. Запоріжжя містить окремий розділ, присвячений деталізації видатків бюджету розвитку.

Фінансовий орган Івано-Франківська відзначається тим, що зазначає р**еквізити рішень відповідно до яких були виділені кошти з резервного фонду** (таблиця 5.1).

Таблиця 5.1 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Івано-Франківськ за 2014 р.

№ п/п	№ рішення, розпорядження	Розподілено згідно рішень	Використано	На яку мету
1	2	3	4	5
2.	Рішення МВК №18від 04.11.14р	35,0	34,9	Для управління з питань надзвичайних ситуацій і цивільного захисту населення виконавчого комітету міської ради на закупівлю паливно-мастильних матеріалів
3.	Рішення МВК №94 від 06.03.14р	4,0	4,0	Департаменту соціальної політики виконавчого комітету міської ради для надання матеріальної допомоги жителю міста Івано-Франківська Томяк Софії Федорівні, потерпілій внаслідок пожежі 05.11.2013 р., якою було завдано збитків житловому будинку по вул.. Тролейбусній, будинок 1, квартира 45.

Пояснювальна записка м. Дніпропетровська, на відміну від більшості міст обласних центрів, містить пооб'єктну деталізацію цільового фонду (рис.5.16).

Цільовий фонд

За рахунок надходжень до цільового фонду міської ради на фінансування витрат згідно з розпорядженнями міського голови за листами-зверненнями головних розпорядників коштів міського бюджету та за пропозиціями постійної комісії міської ради з питань соціально-економічного розвитку, бюджету і фінансів направлено 4 673,2 тис. грн., що становить 90,3 %, у тому числі на:

- проведення ремонтних робіт у житлових будинках – 125,5 тис. грн., а саме: виконання поточного ремонту житлового будинку за адресою: пров. Тельмана, 2 (48,0 тис. грн.), виконання поточного ремонту житлового будинку за адресою: вул. Привокзальна, 3 Ж (37,0 тис. грн.), виконання поточного ремонту квартири за адресою: просп. Героїв, буд. 43, кв. 48 (40,5 тис. грн.);

Рис. 5.16 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Дніпропетровськ за 2014 р.

Івано-Франківський фінансовий орган групує видатки цільового фонду за головними розпорядниками (рис.5.17).

Комітет фізкультури і спорту:

- затверджено на рік на 2014 рік кошти в сумі 214,1 тис.грн., в тому числі на погашення кредиторської заборгованості, що склалася станом на 01.01.2014 року в сумі 203,3 тис.грн. Протягом 2014 року використання становить 214,0 тис.грн., в тому числі кредиторська заборгованість за 2013 рік в сумі 203,3 тис.грн. для придбання матеріалів та обладнання для спортивного майданчика стадіону «Гірка» по вул. Миру.

Центральна міська клінічна лікарня:

- затверджено на 2014 рік з урахуванням змін кошти в сумі 48,7 тис.грн. для придбання меблів для педіатричного відділення № 4 МДКЛ. Протягом 2014 року кошти освоєно в повному обсязі.

Рис. 5.17 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Івано-Франківськ за 2014 р.

Зазначення депутатського фонду є позитивною практикою в м. Івано-Франківськ, проте інформація не деталізована за напрямками використання коштів, а згрупована за головними розпорядниками цих коштів, що не дає розуміння на вирішення яких конкретно проблем скеровані ці кошти (рис.5.18).

Депутатський фонд

По Фонду міської ради на виконання депутатських повноважень на 2014 рік затверджено видатки в сумі 5 030,3 тис.грн., з урахуванням змін затверджено – 5 248,9 тис.грн.

Головним розпорядникам коштів, відповідно до затвердженої Програми використання коштів з Фонду міської ради на виконання депутатських повноважень, по рішеннях міської ради затверджено видатки в сумі 5 077,1 тис.грн., (по пролонгованих рішеннях міської ради – 2 328,9 тис.грн, по рішеннях звітного року – 2 748,2 тис.грн.), використано 3 147,9 тис.грн., а саме:

тис. грн.

Рис. 5.18(ч1) Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Івано-Франківськ за 2014 р.

Назва головного розпорядника коштів	Затверджено рішеннями міської ради	у т.ч. по пролонгованих рішеннях міської ради	Використано	у т.ч. по пролонгованих рішеннях міської ради
Департамент соціальної політики	703,0	47,5	668,5	25,0

Рис. 5.18(ч2) Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Івано-Франківськ за 2014 р.

Особливістю пояснювальних записок Чернівців та Житомира **є наявність розділу "Мережа, штати та контингент бюджетних установ"**, що містить інформацію не тільки про кількість штатних співробітників, але й про кількість отримувачів послуг за більшістю кодів тимчасової класифікації в соціальній сфері. Окрім того, в цьому розділі міститься **деталізована інформація про капітальні видатки** за галузями та їх деталізація до рівня кодів економічної діяльності з зазначенням походження цих коштів (бюджет розвитку чи власні надходження) (рис.5.19).

По **КТКВК 070201 «Загальноосвітні школи» 10 279,8** тис. грн., у тому числі:

- за рахунок коштів бюджету розвитку **9 395,4** тис. грн.;
- власні надходження **866,4** тис. грн.;
- кошти УКБ **18,0** тис. грн.

КЕКВ 3110 «Придбання обладнання і предметів довгострокового користування» на суму **1 576,9** тис. грн. (**кошти бюджету розвитку**), а саме:

- закупівля обладнання для кабінетів фізики – 457,4 тис. грн.;
- придбання павільйонів – 24,5 тис.грн.;
- придбання обладнання для дітей з особливими потребами – 67,5 тис.грн.;

КЕКВ 3110 «Придбання обладнання і предметів довгострокового користування» на суму **831,6** тис. грн. (**власні надходження**), а саме:

- придбання технологічного обладнання, меблів, побутової техніки – 824,3 тис. грн.;
- погашення кредиторської заборгованості – 7,3 тис. грн.

Разом 2408,5 тис. грн.

КЕКВ 3132 «Капітальний ремонт інших об'єктів» на суму **7 818,5** тис. грн. (**кошти бюджету розвитку**), а саме:

Рис. 5.19 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Житомир за 2014 р.

Також розділ "мережа, штати та контингент бюджетних установ" пояснювальної записки м. Житомир, містить **нормативно-правовий лікбез про обов'язкові виплати та надбавки в соціальній сфері** (рис.5.20):

Заробітна плата виплачувалася у відповідності до наказу Міністерства України у справах молоді та спорту від 23.09.2005 року № 2097 «Про впорядкування умов оплати праці працівників бюджетних установ, закладів та організацій галузі фізичної культури і спорту» та наказу Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту від 29.12.2002 року № 2850 «Про затвердження порядку виплати щомісячної надбавки за вислугу років…»

Обов»язкові доплати та надбавки:

По 2-му тарифному розряду враховано доплату: 10% прибиральницям за роботу з дез. засобами; 40% сторожам та операторам котельні за роботу у нічний час.

По 5-му тарифному розряду: 10% доплата секретар-друкарці за ведення військового обліку.

По 9-му, 10-му, 11-му, 12-му тарифних розрядах: 15% за групи спеціалізованої базової підготовки; 15% за старшого тренера; 20% за почесне звання; 10%, 15% за спортивне звання; 15% за науковий ступінь (кандидат наук з фізичної культури і спорту); 10%, 20%, 30%; за вислугу років

По 13-му тарифному розряду директорам шкіл: 30% за вислугу років,

Матеріальна допомога на оздоровлення: директорам, заступникам директорів з навчально-тренувальної роботи, методистам, тренерам – викладачам, тренерам-викладачам з хореографії, акомпаніатору, медичному працівнику в розмірі одного посадового окладу (ставки заробітної плати).

Щорічна грошова винагорода: директорам, заступникам директорів з навчально-тренувальної роботи, методистам, тренерам – викладачам, тренерам-викладачам з хореографії, акомпаніатору в розмірі 50% посадового окладу (ставки заробітної плати).

Інші виплати: надбавка за складність і напруженість у роботі у розмірі 50% посадового окладу (ставки заробітної плати) директорам ДЮСШ. Надбавка за особистий внесок для забезпечення високоякісного навчально-тренувального процесу підготовки висококваліфікованих спортсменів до складу національної збірної команди України у розмірі 50% посадового окладу (ставки заробітної плати) директору та заступнику директора з навчально-тренувальної роботи ДЮСШ № 2.

Рис. 5.20 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Житомир за 2014 р.

У сфері культура кращою практикою є надання **переліку заходів які проводились управлінням** протягом звітного року з зазначення вартості їхнього проведення (м. Житомир) (рис.5.21):

Список заходів,
які проводились управлінням культури міської ради у 2014 році по КФК 110502 "Інші культурно-освітні заходи та заклади"

№ п/п	Назва заходу	Сума грн.
1	Новорічні та різдвяні свята	54992,64
2	Заходи до Дня народження С.П.Корольова	1000,00
3	Річниця визволення Житомирської області від фашистських загарбників	2000,00
4	Свято Івана Купала	500,00
5	День міста Житомира	40668,86

Рис. 5.21 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Житомир за 2014 р

Пояснювальна записка м. Луцьк містить один із кращих прикладів розрахунку бюджету на одного одержувача послуг (прямого бенефіціара) в сфері охорони здоров'я. Такий підхід дозволяє депутатам і широкій громадськості яскравіше побачити недостатність фінансування галузей та зробити співставними витрати на надання різних державних послуг (рис.5.22).

Витрати на харчування одного хворого в день:
КФК 080101 – фактично 6,30 грн.
КФК 080203 – фактично 4,28 грн.
Забезпечення фактично медикаментами на одного хворого в день в стаціонарі:
КФК 080101 – 21,98грн.
КФК 080203 – 9,25 грн.
На амбулаторному прийомі:
КФК 080101 (травмпункт) – 2,30 грн.
КФК 080203 (жіноча консультація) – 0,20 грн.
КФК 080300 (амбулаторний прийом) – 0,33грн.
КФК 080800 (амбулаторний прийом) -0,53 грн.
На стоматологічні прийоми:
КФК 080101 – 0,01грн.
КФК 080203 – 0,20 грн.
КФК 080300 – 0,55 грн.
КФК 080500 – 0,03 грн.
Вартість 1-го л/денного стаціонару:
КФК 080203 - 0,20 грн.
КФК 080300 - 1,20 грн.
КФК 080800 – 0,23 грн.

Рис. 5.22 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Луцьк за 2014 р.

Особливістю пояснювальної записки м. Києва є зазначення сум дебіторської та кредиторської заборгованості по кожній із галузей. В м. Луцьку надає найбільш деталізовану інформацію про власну дебіторську заборгованість із зазначенням не тільки КФК та КЕК по дебіторською заборгованістю, але й суб'єкта, перед яким виникли зобов'язання (рис.5.23).

№	Назва установ	КФК	Видатки	Сума , грн.
1	2	3	4	5
1.	Дошкільні заклади	**.070101**		**16076,93**
		2240	**Оплата послуг (крім комунальних)**	**16076,93**
			Дата груп (телекомунікаційні послуги для ДНЗ №40)	64,01
		в.т.ч.	ТзОВ Волиньтермобуд (обслуговування котельні)	1200,00
			П-ць Оксенчук Г.О.(вимір опору заземлення,ізоляції електропроводки та кабелів)	2699,91
			ТзОВ К"юстандарт (пот.рем.системи каналізації)	2599,16
			Державне під-во Зовнішторгвидав України	1440,00
			Волиньгаз (обслуговув.котельні)	475,85
			ФОП Тібеж І.Ю. (послуга з техобслуговування програмного забезпечення)	2246,00
			Волинська електротехнічна компанія (послуги за електролабораторні роботи)	730,00
			ТзОВ "Холодтехсервіс" (поточний ремонт обладнання)	3122,00
			П.П. Бош - Тепло (ремонт пральної машини)	1500,00

Рис. 5.23 Фрагмент пояснювальної записки до звіту про виконання бюджету м. Луцьк за 2014 р.

Висновки

Аналіз пояснювальних записок до звітів про виконання місцевих бюджетів показав, що органи місцевого самоврядування не дотримуються єдиної структури при їхньому написання. Оскільки документ не є обов'язковим до створення та публікації, органи місцевого самоврядування м. Харкова, Чернігова та м. Херсона не публікували пояснювальні записки на своїх сайтах та не надали їх у відповідь на інформаційні запити. Існують відмінності в деталізації інформації, що ними надається, завдяки чому можливим є встановлення кращих практик.

Пояснювальна записка як елемент звітності про використання коштів платників податків тільки починає трансформацію в документ, що покликаний пояснити суспільству, куди саме використані суспільні кошти. Все більша увага приділяється визначенню вартості одиниці продукту та кількості отримувачів відповідних соціальних продуктів чи послуг. Це може бути пов'язано з необхідністю переходу до програмно-цільового методу формування місцевих бюджетів, що задекларований Міністерством фінансів України.

Рівень довіри до органів влади в Україні вкрай низький. Це підтверджують опитування проведені соціологічною групою Рейтинг в Україні протягом 2015 року (рис.4.24). 43% опитаних вважають корупцію в державних органах однією з трьох найзначніших проблем в країні. Частково ця недовіра спричинена відсутністю якісного звітування про використання коштів в тому числі на місцевому рівні.

Рис. 5.24 Фрагмент результатів опитування соціологічної групою Рейтинг в Україні, 2015 р.

Інформація в пояснювальних записках, на жаль, більше спрямована на констатацію порівняння планових та фактичних показників, а не встановлення причин їх невиконання. Тільки окремі органи місцевого самоврядування надають інформацію про кількість бенефіціарів, що отримали вигоди від використання коштів місцевого бюджету. Потрібно прагнути до того, щоб громадяни могли співставити скільки податків вони сплачують та скільки державних послуг отримують від держави в особі органів місцевого самоврядування – Це допоможе підвищити довіру до влади та зменшить кількість громадян, які ухиляються від сплати податків.

Важливим є зазначення конкретних об'єктів, що були створені, відремонтовані, закуплені внаслідок використання коштів місцевих бюджетів. Такий підхід зробить можливим проведення громадського контролю (візуальної перевірки) ремонтів\будівництва\дотримання гарантійних зобов'язань підрядників по об'єктах, що будуються чи підлягають ремонту.

Більшість інформації в пояснювальній записці носить агрегований характер (те що в народі називають “середня температура по палаті в лікарні”). Складається враження, що деякі розпорядники інформації не зацікавлені в наданні деталізованої інформації, оскільки це вимагає більших витрат часу, крім того збільшуючи кількість громадян які потенційно можуть надіслати інформаційні запити отримати, що в свою чергу знову збільшить навантаження на виконавців. Агрегована інформація не дає розуміння скільки саме послуг отримує конкретний громадянин, а нерозуміння - викликає недовіру. Що чітко прослідковується в опитуваннях соціологічної групи Рейтинг (рис.5.25).

Рис. 5.25 Результати соціологічного опитування групи Рейтинг протягом 2015 року

Порівнюючи державний апарат із корпоративним сектором, вимальовується ситуація коли акціонери (платники податків) не отримують фінансову звітність корпорації (держави) і не розуміють, яким чином управлінці (державні службовці) використовують кошти акціонерів (бюджет). У корпоративному секторі, рано чи пізно – це веде до звільнення таких управлінців.

Додаток 1.

ТИПОВА СТРУКТУРА
програми економічного і соціального розвитку
Автономної Республіки Крим, області, району,
міста на короткостроковий період

1. Аналіз економічного і соціального розвитку за попередній період

1.1. Динаміка розвитку економіки, стан використання природного, виробничого, науково-технічного та трудового потенціалу

1.2. Головні проблеми розвитку економіки і соціальної сфери

2. Цілі і пріоритети економічного і соціального розвитку у наступному році

3. Шляхи розв'язання головних проблем розвитку економіки і соціальної сфери та досягнення поставлених цілей

4. Фінансові ресурси

4.1. Джерела формування

4.2. Фінансування заходів

4.3. Фінансовий стан суб'єктів господарювання

5. Ринкові перетворення

5.1. Реформування відносин власності

5.2. Розвиток підприємництва

5.3. Формування конкурентного середовища на регіональних ринках*

5.4. Регулювання цін**

5.5. Розвиток ринкової інфраструктури

6. Механізми регулювання

6.1. Управління об'єктами комунальної власності

6.2. Інвестиційна діяльність

6.3. Закупівля продукції (товарів, робіт, послуг) для регіональних потреб

6.4. Реалізація державних цільових програм та регіональних програм

7. Розвиток реального сектору економіки

7.1. Структурні зміни

7.2. Паливно-енергетичний комплекс

7.3. Промисловість

7.4. Агропромисловий комплекс

7.5. Транспорт і зв'язок

7.6. Науково-технічна сфера

7.7. Виробництво споживчих товарів та послуг

8. Зовнішньоекономічна діяльність

9. Соціальна сфера

9.1. Демографічна ситуація

9.2. Зайнятість населення та ринок праці

9.3. Грошові доходи населення та заробітна плата

9.4. Соціальне забезпечення

9.5. Пенсійна реформа

9.6. Житлово-комунальне господарство

10. Гуманітарна сфера

10.1. Охорона здоров'я

10.2. Освіта

10.3. Культура

10.4. Фізична культура і спорт

10.5. Туристично-рекреаційна галузь

11. Природокористування та безпека життєдіяльності людини

11.1. Розвиток мінерально-сировинної бази

11.2. Охорона навколишнього природного середовища

11.3. Техногенна безпека

11.4. Охорона праці

Додатки:

1. Основні показники (згідно з установленими Мінекономіки зразками).

2. Заходи щодо забезпечення виконання завдань програм економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, області, району, міста на наступний рік.

3. Перелік державних цільових та регіональних програм, які передбачається фінансувати в наступному році.

4. Перелік об'єктів будівництва, які передбачається фінансувати в наступному році за рахунок бюджетних коштів.

5. Закупівля продукції (товарів, робіт, послуг) для регіональних потреб.

6. Показники розвитку підприємств та організацій комунальної власності.

Додаток 2

Гіперпосилання на розділи «Про бюджет» міст обласних центрів

Місто	Гіперпосилання на розділ «Бюджет міста»
Вінниця	http://www.vmr.gov.ua/TransparentCity/Lists/BudjMista/Default.aspx
Дніпропетровськ	http://bit.ly/1Kz12I6
Донецьк	*
Житомир	http://zt-rada.gov.ua/pages/c167
Запоріжжя	https://meria.zp.ua/test/index.php?id=46
Івано-Франківськ	http://www.mvk.if.ua/budget/
Київ	http://kievcity.gov.ua/content/byudzhet.html
Кіровоград	http://www.kr-rada.gov.ua/bydjet-mista.html
Луганськ	*
Луцьк	http://www.lutskrada.gov.ua/city-budget
Львів	http://city-adm.lviv.ua/lmr/budget
Миколаїв	http://mkrada.gov.ua/content/byudzhet-mista.html
Одеса	http://omr.gov.ua/ru/67025/
Полтава	http://www.rada-poltava.gov.ua/documents/byudzhet_mista/
Рівне	http://www.city-adm.rv.ua/RivnePortal/ukr/budget.aspx
Севастополь	*
Сімферополь	*
Суми	http://www.meria.sumy.ua/index.php?do=cat&category=mskiy-byudzhet
Тернопіль	http://rada.te.ua/normativnie-dokument/byudget_mista_ternop/
Ужгород	http://www.rada-uzhgorod.gov.ua/budget/budget
Харків	http://www.city.kharkov.ua/uk/novosti/byudzhet.html
Херсон	http://mvk.kherson.ua/byudzhet
Хмельницький	http://bit.ly/1KMiJHG
Черкаси	http://www.rada.cherkassy.ua/ua/text.php?s=33&s1=368&s2=427
Чернівці	http://chernivtsy.eu/portal/vykonannya-byudzhetu-shhotyzhneva-zvitnist
Чернігів	http://www.chernigiv-rada.gov.ua/document/vikonanya-budzshetu

** Місто тимчасово окуповане Російською Федерацією*

Друковані видання Центру політичних студій та аналітики

Ці та інші посібники Центру можна завантажити на сайті http://www.cpsa.org.ua/vydannya/ або замовити поштою написавши на office@cpsa.org.ua

Службова інформація: порядок віднесення та доступу

У посібнику викладено основні положення Закону України «Про доступ до публічної інформації» в частині обмеження по доступу до інформації. Публікація має практичний характер, і тому стане в нагоді як для державних службовців, так і для громадськості, яка прагне отримати безперешкодний доступ до суспільно-важливої інформації.

Завантажити: bit.ly/1FY513j

Посібники з використання "трискладового тесту"

Трискладовий тест — це алгоритм визначення того, чи необхідно обмежувати доступ до певної публічної інформації. Мета посібника – роз`яснити державним службовцям та працівникам органів місцевого самоврядування, що таке «трискладовий тест» і поінформувати про міжнародні стандарти та принципи його застосування. Посібник вийшов у двох версіях: розширеній, призначеній для професіоналів у сфері доступу, а також у спрощеній візуалізованій версії для широкого кола осіб.

Інформація буде цікавою держслужбовцям, посадовим особам органів місцевого самоврядування, журналістам і громадським активістам.

Завантажити: розширена версія bit.ly/1aZOMFk + інфографіка bit.ly/1PnPrzm

Законодавчі засади здійснення державних закупівель у сфері охорони здоров'я

Протягом останніх п`яти років Центр політичних студій та аналітики проводить моніторинг медичних закупівель по всій території України. В 2014 році експерти Центру відзначили небезпечну тенденцію - заклади охорони здоров`я не змогли завершити третину закупівель через брак учасників. Повноцінне забезпечення пацієнтів ліками опинилося під загрозою. В посібнику систематизовано та впорядковано відповіді на практичні питання, як проводити державні закупівлі в сфері охорони здоров`я відповідно до нового Закону України «Про здійснення державних закупівель» № 1197-VII від 10 квітня 2014 року.

Завантажити: http://bit.ly/1FdBSCb

Формат А-4 Тираж 1000 примірників
«Центр політичних студій та аналітики»
01001, м. Київ, вул. Михайлівська 24-В, оф.43
тел. 067 506 81 62, e-mail: office@cpsa.org.ua, www.cpsa.org.ua
Віддруковано на обладнанні видавничого центру ТОВ «СОФІЯ-А»04053, м. Київ, вул. Обсерваторна 12-Б
дизайн обкладинки – О. Кульчицький, верстка І.Юрчик
Підписано до друку 24.09.2015